

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Hana Kafková

Vídeňská úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží a rozhodnutí soudů

Diplomová práce

Olomouc 2014

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Vídeňská úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží a rozhodnutí soudů vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 21. 5. 2014

Hana Kafková

Mé srdečné poděkování náleží především mojí rodině a všem mým blízkým, kteří se mnou prošli náročnou cestu studia a byli mi vždy velkou oporou.

O nic menší poděkování náleží i panu JUDr. Mag. iur. Michal Malacka, Ph.D., MBA, který mi ochotně poskytoval potřebné rady týkající se předmětu mé diplomové práce a vždy se mnou flexibilně řešil průběh tvorby mé práce. Své díky bych ráda vyjádřila i tvůrcům CISG databáze na Pace Law School, která byla nesmírně cenným zdrojem materiálů pro mou práci.

Obsah

Seznam zkratk.....	6
Úvod.....	7
1. Obecně o Vídeňské úmluvě	10
1.1. Struktura Vídeňské úmluvy	10
1.2. Aplikace Úmluvy.....	11
1.2.1. Předmět úpravy	11
1.2.2. Zboží.....	14
1.2.3. Aplicační test	15
2. Význam pro úpravu závazkových právních vztahů	17
2.1. Mezinárodní kupní smlouva	17
2.1.1. Hierarchie norem v rámci Vídeňské úmluvy	18
3. Aplikace Vídeňské úmluvy v kontextu evropského práva.....	20
3.1. Vztah Úmluvy a Nařízení Řím I	20
3.1.1. Věcná působnost Nařízení Řím I	21
3.2. Návrh nařízení o společné evropské právní úpravě prodeje	22
3.3. Význam interpretace Soudním dvorem EU	23
4. Porušení smlouvy v rámci úpravy ve Vídeňské úmluvě	25
4.1. Přechod nebezpečí náhodné zkázy či zničení věci	25
4.1.1. Okamžik přechodu nebezpečí	26
4.1.2. Přechod nebezpečí v různých právních rádech	27
4.2. Práva a povinnosti stran smlouvy.....	28
4.2.1. Povinnosti prodávajícího.....	28
4.2.2. Povinnosti kupujícího.....	31
4.3. Porušení smlouvy.....	33
4.3.1. Podstatné porušení smlouvy	33

5. Práva kupujícího při porušení smlouvy prodávajícím v rámci úpravy Vídeňské úmluvy	38
5.1. Postup při dodání vadného zboží	38
5.1.1. Proces vytýkání vad	38
5.2. Práva kupujícího	39
5.2.1. Nárok na plnění	40
5.2.2. Dodání náhradního zboží	41
5.2.3. Odstranění vad	42
5.2.4. Snížení kupní ceny	42
5.2.5. Odstoupení od smlouvy	44
6. Praxe justičních orgánů a jejich judikatura ve vztahu k Vídeňské úmluvě	46
6.1. Problematické aspekty aplikace Úmluvy justičními orgány	46
6.2. Problematické aspekty při interpretaci Úmluvy justičními orgány	47
6.3. Problematické aspekty při rozhodování sporu podle Úmluvy	48
Závěr	51
Použitá literatura a prameny	53
Abstrakt v českém jazyce	59
Abstract in English language	60
Seznam klíčových slov	61

Seznam zkratek

Úmluva	Vídeňská úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží 1980
CC	Code Civil
EU	Evropská Unie
SFEU	Smlouva o fungování EU
CESL	Návrh nařízení o společné evropské právní úpravě prodeje
OSN	Organizace spojených národů
UNCITRAL	Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo
ULIS	Jednotný zákon o mezinárodní koupi zboží 1964
ULFIS	Jednotný zákon o uzavírání smluv o mezinárodní koupi zboží 1964
UCC	United States Uniform Commercial Code
BGer	Bundesgericht (švýcarský federální nejvyšší soud)
BGH	Bundesgerichtshof (německý federální nejvyšší soud)
OGH	Oberster Gerichtshof (rakouský nejvyšší soud)
OG	Obergericht (švýcarský odvolací soud)
OLG	Oberlandesgericht (německý / rakouský odvolací soud)
LG	Landgericht (německý / rakouský obecný soud)
ICC	International Chamber of Commerce (Mezinárodní obchodní komora v Paříži)
ICC Ct. Arb.	ICC Court of Arbitration (Stálý rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži)
Čl.	Článek
odst.	Odstavec
písm.	Písmeno
v.	Versus (proti)

Úvod

Závazkové právní vztahy jsou bezpochyby nejvýznamnějším právním poměrem v oblasti soukromého práva, nejinak je tomu pak i v soukromém právu, ve kterém vystupuje mezinárodní prvek. Mezinárodní obchod hraje klíčovou roli při sblížení ekonomik nejen v rámci EU.

Ve své práci se autorka zaměřila na nejvýznamnější a nejobvyklejší právní vztah a tím je závazkový vztah vyplývající z kupní smlouvy. Smlouva, jako tradiční nástroj právních vztahů sehrává důležitou roli nejen na poli mezinárodního obchodu. Mezinárodní zaměření bylo zvoleno z toho důvodu, že ke směně zboží dochází nejen v rámci ČR, ale ve velké míře i v přeshraničních transakcích. Zahraniční obchod zastupuje vysoké příčky v hodnocení ekonomické situace státu.

Vzhledem k tomu, že historicky se mezinárodní vztahy vyvíjejí již tisíciletí, není překvapením, že sjednocující snahy států zavést jednotná pravidla dosáhla několika významných úspěchů. Jedním z nich je právě Vídeňská úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží, o které tato práce pojednává.

V první části se autorka zaměřila na obecné pojednání o Úmluvě, její aplikaci a její význam na poli mezinárodního obchodu. Úmluva představuje účinný nástroj používaný obchodníky z celého světa, a tak si zasluhuje naši pozornost, neboť má obrovský význam pro úpravu závazkových právních vztahů. Česká republika jako členský stát EU podléhá evropským regulacím, a tak považuje autorka za nezbytné zmínit aplikaci Úmluvy v kontextu evropského práva.

Samotný text Úmluvy se může zdát na první pohled velmi obecný, a proto při interpretaci Úmluvy musíme přihlédnout i ke stávající judikatuře poskytující nám vodítka pro právní praxi. Pojednání o Vídeňské úmluvě jako takové by bylo dílem příliš obecným, a proto se ve své práci autorka věnuje především porušení smlouvy, neboť jak je z praxe zjevné, právní otázky závazkových vztahů jsou často při uzavírání smlouvy bagatelizovány a jejich důležitost se vyjeví v mnoha případech až v případě vzniklého sporu.

K porušování smlouvy může docházet na obou stranách, ale vzhledem k přihlédnutí ke statistickým údajům mezinárodních transakcí ČR, se ČR nachází

častěji na místě kupujícího, a proto se tato práce bude zabývat právy a nároky kupujícího při porušení smlouvy prodávajícím.¹

Judikatura soudů a rozhodčích orgánů tvoří při interpretaci Úmluvy nedílný celek, který poskytuje výkladová pravidla umožňující lépe předpokládat daný výsledek sporu a upevňuje tak právní jistotu. Autorka považuje ovšem za potřebné zmínit, že výklad Úmluvy se v různých státech liší, a proto si pokládá otázku, co je příčinou těchto rozdílných výkladů a zda rozmanitá judikatura může sloužit k upevnění právní jistoty či naopak přináší zmatený pohled mozaikovitě poskládaných interpretací. Autorka poskytuje přehled nejdůležitějších rozhodnutí a názorů vědecké doktríny, právní teorie, praxe, ale také vlastní pohled na kontroverzní místa vztahující se k dané problematice.

V rámci Úmluvy neexistuje mechanismus sjednocující její interpretaci. Dochází tak k rozdílným výkladům často opravdu stěžejních institutů. Tendence některých orgánů vykládat ustanovení Úmluvy v intencích domácího práva přispívá k jejím četným kritikám. Autorka se v kapitole zabývající se praxí justičních orgánů a jejich judikaturou ve vztahu k Vídeňské úmluvě vyjádří k těmto kritikám a upozorní na některé další problematické aspekty znesnadňující aplikaci Úmluvy.

Tato práce si klade za cíl poskytnout čtenářům kritický pohled na rozmanitý výklad stěžejních pojmů Vídeňské úmluvy napříč různými státy a jejich nejvýznamnějšími rozhodnutími a zároveň usnadnit pochopení významu praxe justičních orgánů a jejich judikaturu ve vztahu k Úmluvě.

V práci je užito především metody komparace použité při srovnávání jednotlivých rozhodnutí z různých států s cílem porovnání interpretace nejdůležitějších institutů a nalezení shodných či naopak rozdílných znaků. Dále bylo použito metody abstrakce, kdy, s ohledem na rozsah tématu, byly vybrány pouze nejproblematictější oblasti jednotlivých ustanovení Úmluvy a rozhodnutí justičních orgánů vztahující se k dané problematice. V práci byla uplatněna taktéž metoda dedukce, v rámci které z názorů vědecké doktríny, právní teorie, praxe justičních orgánů a základních principů poskytla autorka závěry a možná řešení nastíněných kontroverzí. Neméně byla zohledněna metoda indukce, kdy se autorka práce

¹ MÜLLER Milan. Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy. *Obchodní právo*, 1997, roč. 6, č. 12, s. 2.

pokusila určitá rozhodnutí napříč různými státy společně s názory a závěry právní teorie podrobovat kritice.

Vzhledem k neustále se vyvíjejícím tendencím mezinárodního obchodu si autorka klade za cíl zmapovat pomocí analytické metody vývoj interpretace stěžejních institutů obsažených ve Vídeňské úmluvě. Autorka poté metodou klasifikace roztřídila a zhodnotila podstatná rozhodnutí, čímž čtenářům poskytla ucelený přehled nejdůležitějších rozhodnutí a aktuální přístupy rozhodovací praxe a právní teorie.

V práci jsou zohledněny rozhodnutí zabývající se problematickými oblastmi komentované pomocí názorů největších právních autorit, jejichž pramenem byla především velice přehledná databáze dostupná na stránkách Pace Law School Institute of International Commercial Law. V práci jsou zohledněny názory takových autorit jako je Peter Schlechtreim, John Hoonold, Joseph Lookofsky, Camilla Andersen, a mnoho dalších. V českém prostředí se dané problematice věnuje především Naděžda Rozehnalová a Antonín Kanda, jejichž díla posloužila jako cenné zdroje vědomostí a inspirace.

Problematika Vídeňské úmluvy je výrazně ovlivněna i výkladovou činností národních soudů a rozhodčích orgánů, a proto bylo třeba nashromáždit dostatečné množství judikátů, aby práci dodaly náležitý odraz nejen v teorii, ale také v praxi. Vzhledem k mezinárodní důležitosti Úmluvy je možné najít převážnou většinu zveřejněných rozhodnutí na webových stránkách rozsáhlých databází jako je databáze UNILEX, kterou spravuje Centrum pro studium srovnávacího a mezinárodního práva (Centre for Comparative and Foreign Law) v Římě, dále potom databáze CLOUT, kterou spravuje přímo Komise OSN pro mezinárodní právo obchodní, ve které najdeme abstrakty rozhodnutí a také Digest of Case law on CISG, které považuji za základní kámen při studiu Vídeňské úmluvy.

Práce je uzavřena shrnutím všech podstatných zjištění, ke kterým autorka v průběhu své tvorby dospěla, zhodnocením problematických aspektů znesnadňujících aplikaci Úmluvy a dále zhodnocením praxe justičních orgánů a jejich judikatury ve vztahu k Vídeňské úmluvě.

1. Obecně o Vídeňské úmluvě

Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží představuje účinný nástroj pro úpravu vztahů v rámci mezinárodního obchodu. Úmluva byla přijata ve Vídni v roce 1980 a měla nahradit dvě Haagské úmluvy o jednotných pravidlech mezinárodní koupě z roku 1964, a to Jednotný zákon o mezinárodní koupi zboží (ULIS) a Jednotný zákon o uzavírání smluv o mezinárodní koupi zboží (ULFIS). Úmluva vstoupila v účinnost 1. ledna 1988, a Česká republika, po rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky, se stala smluvním státem 1. ledna 1993.²

Tato Úmluva unifikuje hmotněprávní úpravu kupní smlouvy v mezinárodním obchodu, kdy právo mezinárodního obchodu můžeme vymezit jako „*účelový souhrn mezinárodních a vnitrostátních právních norem, které upravují vztahy vznikající v mezinárodním obchodním styku.*“³ V první kapitole bych se chtěla zabývat strukturou Vídeňské úmluvy a vymezením základních pojmů v rámci Úmluvy a oblastí její aplikace.

1.1. Struktura Vídeňské úmluvy

Vídeňská úmluva je strukturována do několika oddílů. Celkově obsahuje kromě Preambule i dalších 101 článků, které jsou rozděleny do čtyř částí. První oddíl upravuje předmět Úmluvy a obecná ustanovení. Proces uzavírání kupních smluv, který představuje jeden z nejdůležitějších momentů mezinárodního obchodu, je vymezen ve druhé části. Třetí část dělí se na oddíly a tvořící jádro Úmluvy se zabývá obecnými ustanoveními pro koupi zboží, povinnostmi prodávajícího, právy kupujícího při porušení smlouvy prodávajícím, povinnostmi kupujícího, právy prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím, náhradou škody, účinky odstoupení od smlouvy a dalšími otázkami. Poslední část Úmluvy vymezuje závěrečná ustanovení, kde hrají roli především možné výhrady smluvních států k Úmluvě.⁴

Jedná se o výhrady k užití druhé nebo třetí části Úmluvy (čl. 92 Úmluvy), k teritoriu smluvního státu (čl. 93 Úmluvy), k podobnosti právních úprav (čl. 94

² BALAŠ, Vladimír, ŠTURMA, Pavel. *Kurs mezinárodního ekonomického práva*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1997. s. 62.

³ ŠVARC, Zbyněk. *Vybrané otázky práva mezinárodního obchodu*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. s. 6.

⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 257.

Úmluvy), k čl. 1 odst. 1 písm. b) (čl. 95 Úmluvy) a k formě kupní smlouvy (čl. 96 Úmluvy). Připuštny jsou pouze ty výhrady, které Úmluva výslovně připouští.⁵

1.2. Aplikace Úmluvy

Úmluva pojednává ve svých úvodních ustanoveních o podmínkách aplikace a vymezuje charakteristiku mezinárodního prvku, když stanoví, že upravuje smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech, jestliže tyto státy jsou smluvními státy, nebo jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu (čl. 1 odst. 1 Úmluvy).

1.2.1. Předmět úpravy

Předmětem úpravy je mezinárodní kupní smlouva, jejíž definici ale Úmluva nepodává. Základní znaky je možné dovodit z čl. 30 Úmluvy, který stanoví, že prodávající je povinen dodat zboží, předat doklady, které se k němu vztahují a převést vlastnické právo a čl. 53 Úmluvy specifikujícím, že kupující je povinen zaplatit za zboží kupní cenu a převzít dodávku.⁶

Čl. 1 Úmluvy stanoví, že „*Úmluva upravuje smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech,*

a. jestliže tyto státy jsou smluvními státy; nebo

b. jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu.“⁷

Čl. 1 odst. 1 Úmluvy obsahuje pravidlo autonomní neboli přímé aplikovatelnosti Úmluvy (odst. 1 písm. a), a pravidlo nepřímé aplikovatelnosti Úmluvy (odst. 1 písm. b), k níž dochází na základě ustanovení mezinárodního práva soukromého.⁸ Aplikace Úmluvy podle čl. 1 odst. 1 písm. b) je vyloučena v případech využití možnosti výhrady dle čl. 95, který povoluje smluvnímu státu učinit výhradu a prohlásit, že nebude tímto ustanovením vázán. Jedná se o situaci, kdy se podle ustanovení mezinárodního práva soukromého má na daný vztah aplikovat právní řád

⁵ Čl. 98 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980

⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR,a. s., 2010. s. 262.

⁷ Čl. 1 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980

⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR,a. s., 2010. s. 260.

některého smluvního státu. V praxi se bude v prvním případě jednat o to, že bude-li příslušník státu, který učinil výhradu na základě čl. 95 Úmluvy, uzavírat mezinárodní kupní smlouvu se státním příslušníkem smluvního státu Úmluvy, pak se bude uzavřená smlouva řídit Úmluvou. Opačná je situace v případě, kdy by byla mezinárodní kupní smlouva uzavírána se státním příslušníkem nesmluvního státu, pak Úmluva použita nebude, a to ani tehdy, kdyby kolizní normy mezinárodního práva soukromého určovaly jako rozhodné právo národní právní řád smluvního státu, a tím i Vídeňskou úmluvu.⁹

Nicméně je třeba rozlišovat kupní smlouvu, na níž dopadá aplikace Úmluvy, od jiných typů závazkových vztahů, které úpravě nepodléhají, na základě několika určovatelů. Úmluva sama vymezuje rozdíl mezi kupní smlouvou a smlouvou o dílo v případě dodávky zboží, které má být teprve vyrobeno či vyhotoveno v čl. 3, kdy se v odst. 1 zmiňuje o termínu „podstatná část věci“, který musí být interpretován dle konkrétního případu nejen ve smyslu kvantitativním, ale také významovém vzhledem k danému závazku. Čl. 3 odst. 2 určuje, že smlouva není kupní v případě, kdy převažující část závazků spočívá ve vykonání prací nebo poskytnutí služeb, a proto se jeví jako pravděpodobné, že smlouva jako celek bude podléhat Úmluvě, pokud převažující část závazku spočívá v dodávce zboží.¹⁰

Je nutno dodat, že ustanovení bude použito na smlouvy, které se vyznačují jak závazkem zboží dodat, tak i závazkem poskytnutí služeb či vykonání prací. Bude se jednat o kupní smlouvy, jejichž součástí jsou i služby např. zaškolení zaměstnanců kupujícího, instalace stroje, opatření dokumentace apod.¹¹ Smlouva podléhající Vídeňské úmluvě jako celek musí obsahovat převážně závazek dodání zboží. Pokud daná podmínka není splněna, pak může být smlouva posuzována jako smíšená a v otázkách vztahující se na poskytování služeb bude podřízena právnímu režimu národní úpravy.

Tyto hraniční případy jsou poměrně zajímavé, neboť Úmluva výslovně upravuje jen vztah ke smlouvě o dílo. Ovšem k čl. 3 odst. 2 se často vážou otázky o možnosti použití Úmluvy na smlouvy, které jsou základem dvou významných

⁹ HANZL, Martin. *Mezinárodní kupní smlouva* [online]. Právní rádce, 22. července 2003 [citováno 3. ledna 2014]. Dostupné na <http://pravniradce.ihned.cz/1-10002970-13108670-F00000_detail-cf>.

¹⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 262.

¹¹ HUBER, Peter, MULLIS, Alastair. *The CISG: A new textbook for students and practitioners*. Regensburg: Sellier European Law Publishers, 2007. s. 45.

obchodních transakcí - smlouvy o dodávce zboží (obsahující i povinnost montáže či jiných úprav) a smlouvy o dodávce investičního celku na klíč. Kritériem je, jak již bylo uvedeno, podíl závazků strany, která zboží dodává, spočívající ve vykonávání prací nebo poskytování služeb. Dodávky investičních celků na klíč jsou považovány za smlouvy *sui generis* nepodléhající režimu Úmluvy. V případě dodávky zboží, kdy součástí povinností je i poskytnutí služeb, záleží posouzení aplikace Úmluvy na hodnotě práce či služeb ve srovnání s dalším plněním vyplývajícím ze smlouvy.¹²

Rozhodovací praxe je poměrně jasná v případě distributorských či franchisingových smluv, kdy dochází k závěru, že distributorská ani franchisingová smlouva nepodléhá Úmluvě na rozdíl od dílčích smluv distributorské smlouvy, které regulaci podléhají.¹³ Distributorské smlouvy sice ustanovením nepodléhají, ovšem Úmluva upravuje každou separátní smlouvu vyplývající ze smlouvy distributorské.¹⁴

Čl. 3 odst. 2 určuje, že smlouva není kupní v případě, kdy *převažující část* závazků spočívá ve vykonání prací nebo poskytnutí služeb. Definici sousloví „převažující část“ ovšem neobsahuje. Pro posouzení této otázky musíme nahlédnout do nesčetné judikatury zabývající se výkladem daného pojmu a sloužící jako vodítko při objasnění významu daného pojmu.

Příkladem nedávné rozhodovací praxe může být rozhodnutí amerického soudu posuzující „převažující část“ v kauze *TeeVee Tunes, Inc. et al v. Gerhard Schubert GmbH* mezi Spojenými státy americkými a Německem v případě smlouvy o návržení designu a nainstalování zařízení, které bude postaveno, naloženo a uzavřeno v biologicky odbouratelném obalu. Rozhodnutí stanoví, že převažující část závazků vztahující se k vyráběnému Schubert Systému, není práce nebo jiné služby.¹⁵ Dalšími rozhodnutími zabývajícími se tímto pojmem je například rozhodnutí rakouského nejvyššího soudu pojednávající o sledovacím kamerovém systému¹⁶

¹² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Přechod nebezpečí náhodné zkázy či zničení zboží (z pohledu Vídeňské úmluvy, ICOTERMS a některých národních právních řádů). *Právní praxe a podnikání*, 1993, č. 12., s. 6.

¹³ Rozhodčí nález ICC Ct. Arb. – Paris ze dne z 23. ledna 1997, sp. zn. 8611/HV/JK

¹⁴ Rozhodnutí OLG Koblenz ze dne 17. září 1993, sp. zn. 2 U 1230/91

¹⁵ Rozhodnutí U.S. District Court, Southern District of New York ze dne 12. srpna 2006, sp. zn. 00 Civ. 5189 (RCC)

¹⁶ Rozhodnutí OGH ze dne 22. listopadu 2011, sp. zn. 4 Ob 159/11b

nebo spor mezi Španělskem a Německem, kde dotčeným zbožím byly hasičské vozy.¹⁷

Oficiální verze Úmluvy je možno nalézt v šesti oficiálních jazycích OSN, tedy v arabštině, čínštině, angličtině, francouzštině, ruštině a španělštině. Právě i tento fakt může vézt k rozdílnému výkladu pojmů obsažených v Úmluvě. Francouzská verze při posuzování otázky, zda se jedná o „převažující část“ hovoří o „*une part essentielle*“, která v doslovném překladu znamená esenciální část. Naproti tomu anglická verze užívá fráze „*substantial part*“, která se výkladově kloní k více otevřené definici „převažující části.“ Blíže k této problematice interpretace publikoval Vivian G. Curran ve své „*interpretační výzvě k uniformitě*.“¹⁸

Závěrem je nutné zmínit, že test „převažující části“ se vztahuje na smlouvy smíšené a „převažující část“ se liší podle kontextu smlouvy, a proto výklad pojmu musí být stanoven dle okolností konkrétního případu.

1.2.2. Zboží

Úmluva zboží výslovně nedefinuje, nicméně v souladu s rozhodovací praxí je zboží chápáno jako věc movitá (Úmluva se nevztahuje na právní vztahy týkající se nemovitostí) a hmotná bez ohledu na tvar a bez ohledu na to, zda se jedná o pevnou látku, zboží nové, použité, živé či neživé.¹⁹ Úmluva výslovně vylučuje aplikaci svých ustanovení na zboží z důvodu jeho účelu, druhu či druhu obchodu²⁰ a stanoví, že:

„Tato Úmluva se nepoužije na koupě

a) zboží kupovaného pro osobní potřebu, potřebu rodiny nebo domácnosti, ledaže prodávající před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření nevěděl a ani neměl vědět, že zboží je kupováno k takovému účelu;

b) na dražbách;

c) při výkonu rozhodnutí nebo podle rozhodnutí soudu;

¹⁷ Rozhodnutí OLG Stuttgart ze dne 18. 4. 2011, sp. zn. 5 U 199/10

¹⁸ CURRAN, Vivian G. The Interpretive Challenge to Uniformity. [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 28. února, 2001 [cit. 11. května 2014]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/curran1.html>>.

¹⁹ UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. OSN, 2012, s. 7. [cit. 1. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>>.

²⁰ SECRETARIAT OF THE UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. *Explanatory Note by UNCITRAL Secretariat on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 26. květen 1998 [cit. 2. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/p23.html>>.

- d) cenných papírů nebo peněz;
- e) lodí, člunů, vznášedel nebo letadel;
- f) elektrické energie.²¹

Čl. 2 písm. a) Úmluvy výslovně vylučuje ze své aplikace zboží kupované pro osobní potřebu tj. spotřebiteli, jejichž postavení podléhá ochraně poskytnuté vnitrostátním právem, aby nemohl potencionálně vzniknout konflikt mezi Úmluvou a kogentními ustanoveními na ochranu spotřebitele.²² Použití Úmluvy ovšem může nastat v případě, kdy prodávající v době uzavírání smlouvy (např. vzhledem k množství kupovaného zboží) nepředpokládal, že je zboží kupováno k osobnímu účelu.²³

Úmluva jako taková poskytuje ve svých člancích množství pojmů a institutů, které je třeba vyložit a uzpůsobit potřebám současné společnosti. Rozhodovací praxe poskytuje konkrétní podobu obecnému rámci, a proto je vhodné se při snaze o porozumění Úmluvě zabývat i současným postojem rozhodovací praxe ke konkrétnímu problému. Ačkoliv čl. 2 písm. e) stanoví, že se Úmluva neaplikuje na koupě týkající se letadel jako celku, je možno ji aplikovat na vztahy, jejichž předmětem je koupě pouze jednotlivých součástí.²⁴ Judikatura pod pojem zboží zařazuje též zpracování dat a počítačové softwary²⁵ určené pro neomezený počet uživatelů či logo.²⁶

1.2.3. Aplikační test

Na základě výše uvedeného je zřejmé, že nelze jednoduše konstatovat, že v případě existence mezinárodní kupní smlouvy bude Úmluva aplikována bez dalšího. Chceme-li zjistit, zda jsou splněny podmínky její aplikace, můžeme provést aplikační test týkající se působnosti Úmluvy a dále také jejího vztahu k jiným úpravám.

²¹ Čl. 2 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980

²² BARRY, Nicholas. *The Vienna Convention on International Sales Law* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 27. dubna 2006 [cit. 1. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/nicholas2.html>>.

²³ KANDA, Antonín. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (s komentářem)*. Praha: Československá obchodní a průmyslová komora, 1991. s. 11.

²⁴ Rozhodnutí Supreme Court of Hungary z 25. září 1992, sp. zn. Gf.I. 31.349/1992/9

²⁵ Rozhodnutí OLG Koblenz z 17. září 1993, sp. zn. 2 U 1230/91

²⁶ FERRARI, Franco. *Specific Topics of the CISG in the Light of Judicial Application and Scholarly Writing* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 20. března 2008 [cit. 11. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/2ferrari.html>>.

Test se skládá z několika kroků a podmínek, při jejichž splnění aplikujeme Úmluvu na konkrétní vztah. Nejprve je třeba vymezit kupní smlouvu dle Úmluvy pomocí čl. 30 a čl. 53 a dále pak vzhledem k předmětu úpravy Úmluvy zjistit, zda se jedná o zboží podléhající její aplikaci (viz. kap. 1.2.1 a 1.2.2).

Dalším krokem bude určení existence mezinárodního prvku dle čl. 1 odst. 1 písm. a) (čl. 1 odst. 1 písm. b) pouze v případě nevyužití výhrady) a čl. 1 odst. 2 (místo podnikání v jiných státech), kdy pro otázku místa podnikání můžeme použít čl. 10. Na další úrovni budeme zjišťovat, zda si strany neujednaly odchylnou úpravu umožňující jim čl. 6. Následně budeme zkoumat, zda existuje úmluva zabývající se stejným předmětem, stranami a využitím stejné či jiné metody. Pokud si na předchozí otázku neodpovíme kladně, poté zjišťujeme, zda existují hmotněprávní normy na národní úrovni, teritoriální výhrady a výjimky dle čl. 93, výhrady dle čl. 92 a zda jsou splněny požadavky dle čl. 100. Dojdeme-li k závěru, že konkrétní vztah splňuje výše zmíněné podmínky, aplikujeme ustanovení Úmluvy.²⁷

Česká republika, Spojené státy americké, Čína a některé další země učinily výjimku vzhledem k aplikaci Úmluvy a Úmluva se použije pouze tehdy, pokud jsou oba smluvní státy signatáři Úmluvy. Například smlouva o prodeji bot od čínského výrobce pro britskou společnost by neměla být zahrnuta pod aplikaci Úmluvy. Pro tento vztah by se použilo čínského národního obchodního zákona. Nedávný vývoj ovšem naznačuje, že jak Čína, tak Spojené státy znovu zvažují tuto výhradu.

²⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR,a. s., 2010. s. 286.

2. Význam pro úpravu závazkových právních vztahů

Závazkové právní vztahy s mezinárodním prvkem tvoří bezesporu jednu z nejdůležitějších oblastí mezinárodního práva soukromého. V následující kapitole se budu zabývat významem mezinárodní unifikace přímých norem pro mezinárodní kupní smlouvy a v rámci kupní smlouvy dle Vídeňské úmluvy hierarchií norem, které se na vztah vzniklý z kupní smlouvy aplikují.

2.1. Mezinárodní kupní smlouva

Význam Úmluvy pro úpravu závazkových právních vztahů v mezinárodním právu soukromém se projevuje především tím, že se jedná o unifikaci práva v oblasti mezinárodní koupě zboží, v rámci níž se realizuje mezinárodní obchod, hospodářské styky a spolupráce.²⁸

V právních řádech můžeme nalézt dva možné způsoby (metody) regulující mezinárodní kupní smlouvu. Jedná se o metodu kolizní a přímou, které jsou ve vzájemném vztahu metody obecné (kolizní) a zvláštní (přímé). Je třeba zdůraznit, že Vídeňská úmluva jako přímá norma upravuje vztahy takovým způsobem, že sama obsahuje hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníků a k jejímu použití dochází bezprostředně bez aplikace kolizních norem.²⁹

Přímé normy se vyznačují bezprostředností úpravy a bezprostředností použití, kdy samy bezprostředně zakotvují úpravu práv a povinností účastníků právních poměrů a neodkazují na jiné hmotněprávní normy a není tedy třeba použití kolizních norem³⁰, a zároveň se použijí na vztahy jimi upravené, pokud obsahují mezinárodní prvek.³¹ Vídeňská úmluva tedy tzv. metodou přímou stanovuje práva a povinnosti potenciálních účastníků.³² Mezinárodně unifikované přímé normy jsou aplikovány pouze v případě, že se jedná o vztah s mezinárodním prvkem, který je důvodem vzniku zvláštní mezinárodní úpravy uplatňující se vedle úpravy obsažené v normách

²⁸ HANZL, Martin. Mezinárodní kupní smlouva. *Právní rádce*, 2003, roč. 11, č. 7, s. 4.

²⁹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opravené a doplněné vydání. Brno, Plzeň: nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. s. 203.

³⁰ Kolizní norma nestanoví bezprostředně práva a povinnosti účastníků, ale provádí výběr práva, kterého se na daný právní vztah použije.

³¹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opravené a doplněné vydání. Brno, Plzeň: nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. s. 203.

³² HANZL, Martin. *Mezinárodní kupní smlouva* [online]. *Právní rádce*, 22. července 2003 [citováno 3. ledna 2014]. Dostupné na <http://pravnicaradce.ihned.cz/1-10002970-13108670-F00000_detail-cf>.

vnitrostátního práva. Vnitrostátní právo se použije ale zároveň i pro vztahy, které nejsou v přímých normách řešeny a kolizní normy na ně odkazují.³³

Mezinárodní kupní smlouva se od klasické kupní smlouvy odlišuje především tím, že je kromě esenciálních pojmových znaků charakterizující každou kupní smlouvu, kterými jsou předmět koupě a cena, vymezena existencí cizího prvku (dochází k uzavření mezi subjekty, které nemají sídlo, bydliště, místo podnikání na území téhož státu či jde o zboží přemísťované z jednoho státu do jiného). Existence cizího prvku vytváří z klasické kupní smlouvy smlouvu mezinárodní, a tím zakládá nový právní režim vztahující se na daný závazek. Mezinárodní kupní smlouva podléhá několika režimům úpravy, kterým se musí podrobit, je-li uzavřena českým subjektem práva.

Na prvním místě se jedná o zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, druhý pramen úpravy mezinárodní kupní smlouvy představuje Vídeňská úmluva publikována ve Sbírce zákonů pod č. 160/1991 Sb. jako součást českého právního řádu a nakonec nesmíme opomenout ani ustanovení vymezující specifika závazkových vztahů v mezinárodním obchodu upravená v obchodním zákoníku vztahující se na smlouvy uzavřené do účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Je-li záměrem stran podřídít režim kupní smlouvy úpravě podle Vídeňské úmluvy, je třeba zkoumat především to, zda je druhá strana státním příslušníkem smluvního státu Vídeňské úmluvy. V takovém případě není nutné v textu smlouvy výslovně upravovat právní režim a smlouva se v souladu s čl. 1 odst. 1 písm. a) podřídí aplikaci ustanovení Vídeňské úmluvy.³⁴

2.1.1. Hierarchie norem v rámci Vídeňské úmluvy

Při zkoumání závazkových vztahů na základě kupní smlouvy podle Úmluvy je nutno si uvědomit hierarchii norem, které se na daný vztah aplikují. Úmluva se vyznačuje určitou mezerovitostí, a proto je nutno při aplikaci jejích ustanovení přihlídnout k čl. 4, 5, 7, 9 a ostatním článkům zabývajících se otázkou vyplnění mezer. Otázku vyplnění mezer musíme odlišit od otázek, které nespádají nebo jsou

³³ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opravené a doplněné vydání. Brno, Plzeň: nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. s 208.

³⁴ HANZL, Martin. *Mezinárodní kupní smlouva* [online]. Právní rádce, 22. července 2003 [citováno 3. ledna 2014]. Dostupné na <http://pravniradce.ihned.cz/1-10002970-13108670-F00000_detail-cf>.

přímo vyloučeny z aplikace Úmluvy.³⁵ V rámci Vídeňské úmluvy se závazkový právní vztah vyplývající z kupní smlouvy řídí:

- dle čl. 6 Úmluvy (vyznačující se zakotvením smluvní svobody a možností vyloučení použití ustanovení Úmluvy vyjma čl. 12 či Úmluvy jako celku, případně změnou účinků ustanovení Úmluvy) dohodnutými ustanoveními vyjádřenými ve smlouvě mezi stranami, včetně výslovně začleněných zvyklostí, obchodních podmínek či možnosti kombinace s jiným právním režimem, kdy pro určitou problematiku bude Úmluva vyloučena s odkazem na použití jiného právního řádu³⁶

- dle čl. 9 se následně řídí mezinárodními obchodními zvyklostmi, praktikami (jádro závaznosti spočívá „v čl. 9 odst. 2, který pojímá obyčej jako normativní obyčej, který se stává součástí smlouvy nikoli jen na základě ujednání stran. Na obyčej na základě čl. 9 odst. 2 platí určité omezující podmínky a to, že jednak strany tento obyčej znaly nebo znát měly.“³⁷)

- dále pak samotnou Úmluvou

- dle čl. 7 odst. 2 se v mezerách vzniklých v důsledku toho, že strany nevymezily některou otázku, na kterou Úmluva dopadá, ale výslovně ji neupravuje, národním právem

- dle čl. 4 a 5 bude vztah podřízen národnímu právu v otázkách mimo působnost nebo otázkách vyloučených³⁸

³⁵ Čl. 4 a 5 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980

³⁶ HANZL, Martin. *Mezinárodní kupní smlouva* [online]. Právní rádce, 22. července 2003 [citováno 3. ledna 2014]. Dostupné na <http://pravniradce.ihned.cz/1-10002970-13108670-F00000_detail-cf>.

³⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Přejít nebezpečí náhodné zkázy či zničení zboží (z pohledu Vídeňské úmluvy, ICOTERMS a některých národních právních řádů). *Právní praxe a podnikání*, 1993, č. 12., s. 6.

³⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR,a. s., 2010. s. 307.

3. Aplikace Vídeňské úmluvy v kontextu evropského práva

Neméně důležitým atributem při posuzování aplikace Úmluvy je vztah aplikace evropského práva jako pramene mezinárodního práva soukromého a mezinárodní smlouvy. V této kapitole bych se chtěla věnovat vztahu mezi Vídeňskou úmluvou a nařízením Řím I a otázkám aplikační přednosti v případě, kdy dojde k uzavření smlouvy mezi subjekty, na něž dopadají ustanovení Úmluvy a zároveň jsou z členských států EU. Dále bych se chtěla zmínit o návrhu nařízení o společné evropské právní úpravě prodeje v rámci unifikačních tendencích EU. Na závěr následující kapitoly zkonstatuji význam interpretace ustanovení Soudním dvorem EU ve vztahu k pravidlům CESL.

3.1. Vztah Úmluvy a Nařízení Řím I

Mezi zdroje upravující evropské mezinárodní právo členíme primární právo vyjadřující především principy napomáhající interpretaci norem, sekundární právo EU představující prostor pro unifikaci norem především prostřednictvím nařízení a směrnic a právo terciární obsahující mezinárodní smlouvy. Sekundární právo EU, kterým rozumíme nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska, tvoří základ úpravy a fungování v oblasti evropského mezinárodní práva.³⁹ Unifikační tendence pozorujeme převážně v oblasti procesní, ať již se jedná o proceduru vzájemného uznávání a výkonu rozhodnutí či příslušnost soudů, kde nezastupitelnou roli hrají nařízení upravující nejdůležitější procesní otázky.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)⁴⁰ má za cíl unifikaci v oblasti určení rozhodného práva pro závazky ze smluv. Nařízení Řím I jako nástroj sekundárního práva EU sjednocuje i další instituty, které jsou významné pro jednotné působení kolizních norem. Pro pochopení vzájemné interakce je třeba zmínit, že Nařízení Řím I upravuje pravidla pro určení rozhodného práva pomocí kolizní metody oproti Úmluvě obsahující úpravu metodou přímou. Na rozdíl od Úmluvy není možné

³⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 32-40.

⁴⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) [online]. [citováno 11. ledna 2014]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008R0593:CS:NOT>>.

dohodou stran vyloučit aplikaci Nařízení Řím I.⁴¹ Důvodem pro porovnání obou úprav je fakt, že z hlediska věcné působnosti upravují shodný okruh otázek. Věcná působnost a otázky aplikace Úmluvy viz kap. 1.2.

3.1.1. Věcná působnost Nařízení Řím I

Věcná působnost je vymezena v čl. 1 pozitivně, kdy říká, že „*toto nařízení se vztahuje na smluvní závazkové vztahy podle občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů*“ a negativně vymezuje, že se „*nevztahuje zejména na věci daňové, celní či správní*“.⁴²

Z ustanovení je zřejmé, že věcná působnost bude na rozdíl Úmluvy širší, neboť dopadá na nejrůznější smluvní závazkové vztahy oproti Úmluvě sjednocující pravidla pouze pro kupní smlouvu. Z tohoto pohledu můžeme konstatovat, že věcná působnost se vzájemně překrývá a vyvstává otázka, kterou úpravu upřednostnit v případě smlouvy mezi subjekty, na něž dopadají ustanovení Úmluvy a zároveň jsou z členských států EU.

Řešení problému se nabízí v případě, kdy porovnáme jednotlivé metody úpravy, tedy metodu kolizní a přímou. Metoda přímá má vůči metodě kolizní povahu speciální, zvláštní a kolizní metody by bylo použito pouze v případech, na které přímá metoda nedopadá. Úmluva stanoví v čl. 7 odst. 2, že otázky spadající do předmětu její úpravy, které v ní ovšem nejsou výslovně řešeny (vnitřní meze Úmluvy) se řeší dle *obecných zásad, na nichž Úmluva spočívá* (například zásada dobré víry, autonomie vůle stran, vzájemná informační povinnost stran)⁴³ nebo jestliže takové zásady chybějí, podle *ustanovení právního řádu rozhodného*, podle ustanovení mezinárodního práva soukromého.⁴⁴ V tomto případě by se na otázky upravené Úmluvou i Nařízením použily ustanovení Úmluvy a v otázkách neřešených Úmluvou by se použilo ustanovení Nařízení.

Musíme se ovšem vypořádat s otázkou aplikační přednosti, kdy Úmluva jako mezinárodní smlouva má přednost před zákonem č. 91/2012 Sb., o mezinárodním

⁴¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. s. 83.

⁴² Čl. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)

⁴³ PAVLOVÁ, Barbora. Stručně o Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. *Právní fórum*. 2007, roč. 4, č. 6, s. 206.

⁴⁴ KUČERA, Zdeněk a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. s. 26.

právu soukromém na základě čl. 10 Ústavy⁴⁵ stanovujícím ovšem, že mezinárodní smlouva jako taková je součástí právního řádu ČR. Následně můžeme zhodnotit vztah práva EU k národnímu právu a dospějeme k závěru, že ho musíme aplikovat přednostně.⁴⁶ Z výše uvedeného zjednodušeně vyplyne, že bychom museli Nařízení Řím I použít ve všech případech přednostně před Úmluvou. Tento závěr je jistě neuspokojivý a to hned z několika důvodů, které následně vysvětlím.

Řešení situace můžeme demonstrovat na postupu, jež použije soud v případě potřeby aplikace norem mezinárodního práva soukromého. Pokud dotčený právní vztah obsahuje mezinárodní prvek (možnost kolize právních řádů), nabízí se pro určení práva, jímž se bude daný vztah řídit, vnitrostátní úprava zahrnující zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém i Úmluvu a dále právo EU zahrnující Nařízení Řím I.

Přednostně budou použita ustanovení upravené metodou přímou (v našem případě Úmluva) a následně v otázkách jí neřešených metodou kolizní (Nařízení Řím I). Dalším argumentem pro tento postup je omezení pravomocí EU při rozvoji justiční spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem na základě čl. 81 SFEU⁴⁷, kdy se může v rozsahu nezbytném přijímat opatření k harmonizaci kolizních norem.⁴⁸ Za situace, kdy by EU stanovila pravidla pro kupní smlouvu metodou přímou, přednostně by se užila unifikovaná regionální pravidla.

3.2. Návrh nařízení o společné evropské právní úpravě prodeje

Návrh nařízení představuje regionální unifikaci smluvního práva s cílem zjednodušení právních překážek a přispění k rozvoji přeshraničního obchodu pro malého a středního podnikatele.

Návrh nařízení vypracovaný na evropské úrovni v rámci Evropské unie o společné evropské právní úpravě prodeje (CESL) aspiruje na harmonizaci úpravy

⁴⁵ Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

⁴⁶ ESD 6/64 Costa/E.N.E.L. z 15. července 1964, SbSD 1964, 1141

⁴⁷ Aktuální znění Smlouvy o fungování EU [online]. [citováno 11. ledna 2014]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0047:0199:CS:PDF>>.

⁴⁸ SEHNÁLEK, David. K otázce aplikační přednosti práva Evropské unie v poměru mezi nařízením Řím I a Vídeňskou úmluvou o mezinárodní koupi zboží. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2009, roč. 2009, č. IV., s. 264-270.

kupních smluv s cizím prvkem a zlepšení podmínek (zvýšení stupně právní jistoty, ochrana spotřebitele) pro vytváření a fungování vnitřního trhu.

Důvodová zpráva vysvětluje postavení nařízení tak, že jde o vytvoření druhého systému smluvního práva pro účely smluv, který bude existovat vedle stávajících pravidel vnitrostátního smluvního práva.⁴⁹ Navrhovaná úprava se skládá ze samotného nařízení a dvou příloh. Nařízení, které čítá jen 16 článků, upravuje zejména základní podmínky použití CESL a definice nejdůležitějších pojmů. Samotné jádro CESL je obsaženo v příloze I, která má osm částí a celkově 186 článků.

Zásady CESL se aplikují v případě přeshraničního prodeje v případě, kdy je alespoň jedna ze stran podnikatelem. Čl. 1 stanoví, že pravidla CESL pro přeshraniční transakce *týkající se prodeje zboží, dodání digitálního obsahu a poskytování služeb* budou použita, pouze pokud se na nich strany dohodnou. Věcná a osobní působnost se vztahuje na rozdíl od Úmluvy na ochranu malého a středního podnikatele, neboť pravidla CESL lze aplikovat, pokud je jedna ze stran (v případě, že jsou obě obchodníky) malým nebo středním podnikem. Dalším z cílů pravidel CESL je zvýšení právní jistoty i ochrany spotřebitele a tímto se snažit podnítit spotřebitele k přeshraničním nákupům a zvýšit jeho důvěru ve vnitřní trh.

3.3. Význam interpretace Soudním dvorem EU

Právo EU představuje autonomní a samostatný právní systém a jako takový má mezinárodní základ. Právo EU představuje systém *sui generis* a kumuluje prvky mezinárodního i vnitrostátního práva.⁵⁰ Úmluva představuje výsledek snah pro unifikaci právní regulace obchodních vztahů. Unifikace pravidel ovšem sama o sobě nepřináší řešení všech problémů, neboť ustanovení bývají v jednotlivých státech interpretována odlišně. Žádný soud není všem zemím pro výklad ustanovení společný, a tak nevznikají konzistentně stejné interpretace příslušných ustanovení. Výjimku můžeme spatřovat v rozhodování soudů členských států EU, které mají možnost se obracet k Soudnímu dvoru EU.

⁴⁹ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje, v Bruselu dne 11. 10. 2011. s 6. [online]. [citováno 11. ledna 2014]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0635:FIN:cs:PDF>>.

⁵⁰ ŠTEFANKOVÁ, Natália a kol. *Mezinárodní právo súkromné*. Praha: C.H.Beck, 2011. s. 118.

Soud členského státu může v rámci předběžné otázky Soudní dvůr EU požádat o posouzení interpretace určité úmluvy na základě čl. 267 SFEU.⁵¹ Rozhodnutí soudního dvora slouží k interpretaci ustanovení, i přesto, že je závazné pouze pro soud, který o posouzení požádal.⁵² Jedná se o institucionální zajištění jednotné interpretace vyvářené nadnárodním subjektem.⁵³

Jedním z důvodů, proč se zmiňuji o významu interpretace Soudním dvorem je fakt, že v rámci Úmluvy neexistuje mechanismus sjednocující její interpretaci. Dochází tak k rozdílným výkladům někdy opravdu stěžejních institutů. Tendence některých orgánů vykládat ustanovení Úmluvy v intencích domácího práva (homeward effect) přispívá k četným kritikám.

Pravidla CESL jako prostředek regionální unifikace EU náleží do komplexního systému práva EU. Vzhledem k tomu jim bude umožněna jednotná interpretace institucionálně zajištěná Soudním dvorem EU. Právě v možnosti jednotné interpretace, která ovlivní nejen zvýšení právní jistoty stran, spatřuji výhody pravidel CESL oproti rozdílným interpretacím Úmluvy.

⁵¹ Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se:

a) výkladu Smluv,

b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie.

Vyvstane-li taková otázka před soudem členského státu, může tento soud, považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o této otázce.

Vyvstane-li taková otázka při jednání před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie.

Vyvstane-li taková otázka při jednání před soudem členského státu, které se týká osoby ve vazbě, rozhodne Soudní dvůr Evropské unie v co nejkratší lhůtě.

⁵² BALAŠ, Vladimír, ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní ekonomické právo*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. s. 48.

⁵³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 32-40.

4. Porušení smlouvy v rámci úpravy ve Vídeňské úmluvě

Smlouvy jsou nejdůležitějším a zároveň nejčastějším nástrojem úpravy právních vztahů. I přesto, že celá oblast závazkových právních vztahů by měla být ovládána myšlenkou jejich dodržování, tedy latinskou maximou *pacta sunt servanda*, dnes a denně dochází k situacím, kdy je smlouva jednou či oběma stranami porušována.

V této kapitole se budu zabývat jedním z nejzávažnějších momentů při realizaci kupní smlouvy, a to okamžikem přechodu rizika náhodné zkázy či zničení věci z prodávajícího na kupujícího. Následně přiblížím základní práva a povinnosti stran kupní smlouvy, neboť je zřejmé, že k bezproblémovému styku a splnění závazku je zapotřebí, aby strany své povinnosti splnily řádně. Poté se budu věnovat porušení smlouvy a vymežím, jakým způsobem upravuje porušení smlouvy Vídeňská úmluva.

4.1. Přechod nebezpečí náhodné zkázy či zničení věci

Otázka přechodu nebezpečí náhodné zkázy či zničení věci hraje mimořádnou roli na poli mezinárodního obchodu. Oproti vnitrostátním transakcím se v mezinárodní sféře setkáváme s problémy různého posuzování okamžiku přechodu nebezpečí, vymezení skutečností, za které nenese žádná ze stran odpovědnost či odlišného posuzování dalších institutů vztahujících se k odpovědnosti vyplývající ze smlouvy.⁵⁴

Úmluva upravuje přechod nebezpečí v člancích 66 až 70 a pojímá ho jako přechod nebezpečí s placením kupní ceny. Úmluva v čl. 66 stanoví, že:

„Ztráta nebo poškození zboží, k nimž došlo po přechodu nebezpečí na kupujícího, nezbavují kupujícího povinnosti zaplatit kupní cenu, ledaže ztráta nebo poškození byly způsobeny jednáním nebo opomenutím prodávajícího.“⁵⁵

Úmluva nevymezuje definici ztráty nebo poškození. Obecně se bude jednat o okolnosti mající příčinu v živelných, přírodních událostech nebo jednání třetích osob, za které žádná ze smluvních stran nenese odpovědnost. Do této kategorie ovšem

⁵⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Přechod nebezpečí náhodné zkázy či zničení zboží (z pohledu Vídeňské úmluvy, ICOTERMS a některých národních právních řádů). *Právní praxe a podnikání*, 1993, č. 12., s. 5.

⁵⁵ Čl. 66 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980

nepodřadíme případy neudělení vývozní či dovozní licence či zabavení věci, tedy případy, proti nimž je možno se bránit administrativní cestou či je možné je případně předvídat.⁵⁶

4.1.1. Okamžik přechodu nebezpečí

Okamžikem přechodu nebezpečí se zabývají články 67 až 69 a stanoví momenty, ve kterých nastává přechod nebezpečí.

„Jestliže smlouva o koupi zahrnuje přepravu zboží a prodávající není povinen předat je na určitém místě, přechází nebezpečí na kupujícího, když je zboží předáno prvnímu dopravci pro přepravu kupujícímu podle smlouvy o koupi. Jestliže je prodávající povinen předat zboží dopravci na určitém místě, nepřechází nebezpečí na kupujícího, dokud zboží není předáno dopravci na tomto místě. Skutečnost, že prodávající je oprávněn si ponechat doklady umožňující nakládat se zbožím, nemá vliv na přechod nebezpečí.“⁵⁷

Úmluva váže okamžik přechodu v případě tzv. distančních obchodů na moment, kdy je zboží předáno prvnímu dopravci či na moment, kdy je prodávající povinen zboží předat na určitém místě. Nesmíme ovšem opomenout, že čl. 67 odst. 2 dále požaduje pro přechod nebezpečí, aby zboží bylo *„jasně vyznačeno pro účel smlouvy značkami na zboží, přepravními doklady, zasláním zprávy kupujícímu nebo jinak.“⁵⁸*

Okamžik přechodu nebezpečí na zboží, které je přepravováno, upravuje čl. 68 a to tak, že nebezpečí přechází na kupujícího od doby uzavření smlouvy. Výjimka dovoluje obchodníkům přechod nebezpečí zpětně k okamžiku předání zboží dopravci, který vystaví doklady zakládající smlouvu o přepravě. Čl. 69 upravuje případy, na které se nevztahují články 67 a 68. *„Nebezpečí přechází na kupujícího v době, kdy převezme zboží, nebo, jestliže tak neučiní včas, v době, kdy je mu umožněno nakládat se zbožím a kupující poruší smlouvu tím, že dodávku nepřevezme. Jestliže však je kupující povinen převzít zboží v jiném místě, než je místo podnikání prodávajícího, přechází nebezpečí jakmile nastane okamžik, v němž*

⁵⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Přechod nebezpečí náhodné zkázy či zničení zboží (z pohledu Vídeňské úmluvy, ICOTERMS a některých národních právních řádů). *Právní praxe a podnikání*, 1993, č. 12., s. 7.

⁵⁷ Čl. 67 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980

⁵⁸ Tamtéž.

„dodávka měla být splněna a kupující se dozví o tom, že je mu umožněno ve stanoveném místě nakládat se zbožím.“⁵⁹

Čl. 69 tedy stanoví okamžik přechodu v návaznosti na převzetí zboží či okamžikem, v němž dodávka měla být splněna a kupující se dozví o tom, že je mu umožněno ve stanoveném místě nakládat se zbožím. I v tomto případě je ovšem nutné pamatovat na individualizaci zboží určeného pro splnění.

4.1.2. Přechod nebezpečí v různých právních řádech

Pokud strany výslovně vyloučí použití Úmluvy a v úvahu přichází aplikace některého národního právního řádu, určí se rozhodné právo na základě pravidel mezinárodního práva soukromého. Ve většině právních řádů platí zásada neomezené volby práva a strany si tedy mohou zvolit právní řád, kterým se bude jejich smlouva řídit.

Otázka přechodu nebezpečí je upravena v různých státech odlišně. Některé právní řády spojují přechod rizika s přechodem vlastnického práva, jak je tomu například v případě francouzského, italského či anglického práva. Oproti tomu právní řády Rakouska či Spojených států amerických vycházejí ze zásady, že rizika má nést osoba, v jejímž držení se věc nachází a přechod nastává až v okamžiku odevzdání věci.⁶⁰

UCC rozeznává situace, kdy je stranou smlouvy obchodník či nikoliv a zda se jedná o obchod spojený dopravou či nikoliv. V případě, kdy se jedná o obchod spojený s dopravou, je okamžik přechodu vázán na místo plnění. Okamžik přechodu se váže na řádné převzetí v místě plnění.⁶¹ Pokud je prodávající obchodník, pak nebezpečí přechází v okamžiku předání věci.⁶²

Francouzské právo rozlišuje mezi věcí individuálně a druhově určenou. Okamžik přechodu je vázán na okamžik uzavření smlouvy. U věcí individuálně určených

⁵⁹ Čl. 69 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980

⁶⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Přechod nebezpečí náhodné zkázy či zničení zboží (z pohledu Vídeňské úmluvy, ICOTERMS a některých národních právních řádů). *Právní praxe a podnikání*, 1993, č. 12., s. 11.

⁶¹ § 2-509 odst. 1 UCC „...if it does require him to deliver them at a particular destination and the goods are there duly tendered while in the possession of the carrier, the risk of loss passes to the buyer when the goods are there duly so tendered as to enable the buyer to take delivery.“

⁶² § 2-509 odst. 3 UCC „...the risk of loss passes to the buyer on his receipt of the goods if the seller is a merchant; otherwise the risk passes to the buyer on tender of delivery.“

přechází nebezpečí momentem uzavření smlouvy.⁶³ U věcí druhově určených přechází nebezpečí teprve momentem jejich individualizace.⁶⁴

4.2. Práva a povinnosti stran smlouvy

V případě porušení smlouvy je nutné pomocí právních nástrojů umožnit poškozené straně přiměřenou satisfakci a nastolit opět harmonii a řád. Při zkoumání, zda došlo k porušení smlouvy, je zapotřebí nejprve alespoň obecně vymezit základní práva a povinnosti stran a vymezit tím právním rámcem daného vztahu. Vztahy vyplývající ze smlouvy upravuje část III. Úmluvy.

4.2.1. Povinnosti prodávajícího

Prodávající je jako strana kupní smlouvy povinen dle čl. 30 Vídeňské úmluvy:

1. Dodat zboží
2. Předat jakékoli doklady, které se k němu vztahují
3. Převést vlastnické právo ke zboží⁶⁵

a to v souladu se všemi normami, které se na konkrétní vztah aplikují (viz kap. 2.1.1). Výčet povinností může být rozšířen ujednáními ve smlouvě či povinnostmi vyplývajícími z dalších norem. Mezinárodní kupní smlouva často sama obsahuje údaje dohodnuté stranami o místě a čase dodání zboží ať už určením specifického data či určité časové periody. V případě absence výše uvedených údajů poskytuje Úmluva v čl. 33 povinnost dodat zboží v přiměřené lhůtě po uzavření smlouvy. Co se dodacích podmínek týče, strany mohou a v široké míře používají pravidla INCOTERMS.⁶⁶ Doložky INCOTERMS o dodacích podmínkách určené pro kupní smlouvu vydané Mezinárodní obchodní komorou v Paříži (ICC) stanovují, do jakého okamžiku (místa) nese prodávající rizika a náklady na dodání zboží, a kdy rizika přechází na kupujícího.⁶⁷ INCOTERMS se stávají závazné až v případě, kdy si je strany smlouvy ujednají a poté jako součást kupní smlouvy zavazují obě strany.

⁶³ Čl. 1138 CC „...Elle rend le créancier propriétaire et met la chose à ses risques dès l'instant où elle a dû être livrée, encore que la tradition n'en ait point été faite, à moins que le débiteur ne soit en demeure de la livrer ; auquel cas la chose reste aux risques de ce dernier.“

⁶⁴ Čl. 1586 CC „Si, au contraire, les marchandises ont été vendues en bloc, la vente est parfaite, quoique les marchandises n'aient pas encore été pesées, comptées ou mesurées.“

⁶⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR,a. s., 2010. s. 307.

⁶⁶ LOOKOFSKY, Joseph. *Understanding the CISG in the U.S.A.*. Den Haag: Kluwer Law International, 1995. s. 41.

⁶⁷ MAREK, Karel. K obchodním podmínkám a obchodním zvyklostem a k vykládacím pravidlům Incoterms 2010. *Obchodní právo*, 2011, roč. 20, č. 4, s. 7.

Doložky neupravují otázku přechodu vlastnického práva, a proto by měla být výslovně řešena ve smlouvě.⁶⁸

Z čl. 35 plyne prodávajícímu povinnost dodat zboží v množství, jakosti, provedení a balení podle smlouvy (nesplnění této povinnosti je považováno za vady faktické) a čl. 41 a 42 uvádí, že porušení smlouvy nastane za situace, kdy je smlouvou převáděno více práv, než jakými prodávající disponuje či se jedná o převod věci, na které váznou práva třetích osob (vady právní). Porušení smlouvy kupujícím bude věnována pozdější kapitola.

Povinnost prodávajícího dodat zboží můžeme ve státech „common law“ nalézt v UCC, který z angloamerického práva převzal pravidlo „perfect tender rule“⁶⁹ podle něž je prodávající povinen dodat přesně to, co bylo slíbeno ve smlouvě bez jakýchkoliv odchylek. V praxi je ovšem toto pravidlo trochu pružnější. Striktní pravidlo „perfect tender“ bylo modifikováno rozhodovací praxí a vytvořilo pravidlo „substantial performance“, které bychom mohly přirovnat k podstatnému porušení smlouvy podle Vídeňské úmluvy.

Pokud porušující strana způsobí svým jednáním takové důsledky, které zmaří hlavní účel smlouvy, pak je druhá strana bez jakýchkoli dalších závazků oprávněna od smlouvy odstoupit.

Vymezením tohoto podstatného porušení smlouvy, jakož i konformitou zboží se zabývá rozhodnutí amerického soudu, ve kterém žalovaný, Marylandský výrobce kompresorů pro klimatizační zařízení, souhlasil s prodejem 10 800 kompresorů pro italského výrobce klimatizačních jednotek. Strany kupní smlouvy se dohodly na dodání ve třech zásilkách. Proávající provedl první zásilku. Zatímco druhá zásilka byla na cestě, kupující zjistil, že kompresory obsažené v první zásilce nebyly v souladu se smluvní specifikací. Kupující druhou zásilku odmítl, skladoval zboží v

⁶⁸ KUČERA, Zdeněk a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. s. 42.

⁶⁹ § 2-601 UCC „Subject to the provisions of this Article on breach in installment contracts and unless otherwise agreed under the sections on contractual limitations of remedy, if the goods or the tender of delivery fail in any respect to conform to the contract, the buyer may
(a) reject the whole; or
(b) accept the whole; or
(c) accept any commercial unit or units and reject the rest.“

přístavu, a poté, co se neúspěšně pokusil opravit vady, žaloval prodávajícího o náhradu škody z důvodu porušení smlouvy podle čl. 74 Úmluvy.⁷⁰

Porušením povinností prodávajícího se zabýval americký soud i v kauze *Valero Marketing & Supply Company v. Greeni Oy & Greeni Trading Oy*, kde žalobce, společnost Valero Marketing & Supply Company založená ve státě Delaware s místem podnikání v Sant Antoniu v Texasu, žalovala finskou společnost Greeni Oy and Greeni Trading Oy sídlící v Helsinkách, jejíž hlavní činností je nákup a prodej ropných produktů. Ve své žalobě žalobce tvrdí, že utrpěl značné ztráty vyplývající ze selhání na straně finské společnosti ohledně dodání nafty, neboť nebyla dodána ve lhůtě stanovené dohodou stran. Žalobce dále tvrdí, že finská společnost je odpovědná za škodu utrpěnou z důvodu nemožnosti připravení směsi, k jejíž výrobě je potřeba smíchání nafty s ostatními komponenty, a žalobce tak utrpěl ztrátu, neboť nemohl dodat vlastní vyráběné zboží na trh.⁷¹

Další případ rozhodovací praxe tentokrát z Austrálie stanoví, že čl. 25 Úmluvy musí být vykládán v kontextu s čl. 49, který klade určité povinnosti na stranu kupujícího. Australský soud se zabýval řadou otázek jako například, zda opomenutí založit včas akreditiv představuje podstatné porušení smlouvy, zda prodávající byl oprávněn odstoupit od smlouvy a vymáhat od kupujícího utrpěné ztráty a zda prodávající učinil přiměřené kroky ke zmírnění škody.⁷²

Pravilo „substantial performance“ zabraňuje poškozené straně odstoupit od smlouvy, pokud odchylka od slíbeného, očekávaného výkonu smlouvy nepředstavuje podstatné porušení smlouvy. Pro lepší pochopení si dovoluji uvést slavný americký případ New Yorkského odvolacího soudu *Jacob & Youngs, Inc. v. Kent* s většinovým názorem soudce Benjamina N. Cardoza, který se zabýval otázkami závažného porušení smlouvy a otázkami podstatného výkonu.

Žalobce postavil dům pro žalovaného na základě jimi uzavřené smlouvy. Žalovaný ovšem zjistil, že některé části potrubí nebyly vyrobeny v souladu s podmínkami uvedenými ve smlouvě. Žalovaný požádal žalobce, aby architekt udělal práci znovu v souladu se smlouvou a pravidlem „perfect tender rule“.

⁷⁰ Rozhodnutí U.S. District Court, Northern District of New York ze dne 9. září 1994, sp. zn. 88-CV-1078

⁷¹ Rozhodnutí U.S. District Court, New Jersey ze dne 15. června 2005, sp. zn. CIV.01-5254(DRD)

⁷² Rozhodnutí Supreme Court of Queensland ze dne 17. listopadu 2000, sp. zn. Civil Jurisdiction No. 10680 of 1996

Vzhledem k tomu, že trubky byly již uzavřeny ve stěnách, s výjimkou několika málo míst, nahrazení potrubí by znamenalo, že žalobce by musel s velkými náklady zbourat podstatnou část již dokončené stavby. Žalobce nechal práci nedotčenou a požádal o potvrzení o navýšení konečné ceny (argumentoval podstatným výkonem), která byla odmítnuta. Jacob & Youngs tedy podal žalobu a soud rozhodl ve prospěch Kenta. Jacob & Youngs se odvolal a výsledek nakonec mluvil v jeho prospěch. Rozhodnutí stanovilo, že žalobce není povinen nahradit potrubí a je oprávněn k peněžnímu odškodnění.

Rozhodnutí stanovilo, že pokud je vada zanedbatelná, soud musí zkoumat, zda by došlo jejím odstraněním k podstatnému výkonu a tímto omluvit bezvýznamnou vadu na úkor pravidla „perfect tender rule“⁷³.

4.2.2. Povinnosti kupujícího

Kupující je zavázán dle čl. 53 Vídeňské úmluvy:

1. Zaplatit kupní cenu
2. Převzít dodávku v souladu se smlouvou, úmluvou atd.⁷⁴

Povinnost zaplatit kupní cenu se specifikuje její výší, dobou placení a místem. Vzhledem k výši kupní ceny musíme zmínit čl. 55 obsahující domněnku, podle níž je kupní cena u smlouvy (která je platně uzavřená i bez výslovného, nepřímého určení či stanovení umožňující určení kupní ceny) stanovena (pokud neprojeví strany jinou vůli) jako cena, která se všeobecně účtovala v době uzavírání smlouvy za takové zboží v příslušném odvětví za srovnatelných okolností.⁷⁵ Tento článek si však zasluhuje jistou pozornost, neboť nepanuje jednotná shoda o tom, zda lze čl. 55 a čl. 14 Úmluvy požadující, aby součástí návrhu na uzavření smlouvy bylo určení kupní ceny, aplikovat zároveň či nikoliv.

Obecně lze v rámci právních řádů rozeznávat dva přístupy k určení kupní ceny, a to kontinentální právní řády zastávající myšlenku, že kupní cena jako *essentialium negotii* musí být určena, jinak smlouva platně nevznikne a anglosaské právo umožňující vznik platné smlouvy i bez dohody o kupní ceně.⁷⁶ Na původ

⁷³ Rozhodnutí Court of Appeals of New York ze dne 25. ledna 1921, sp. zn. 230 NY 239

⁷⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 324.

⁷⁵ KUČERA, Zdeněk a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. s. 241.

⁷⁶ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999. s. 120.

rozporu v Úmluvě se dá pohlížet z historického hlediska, kdy čl. 55 měl dopadat na situace, kdy se kontraktační proces řídil normami mezinárodního práva soukromého do doby, než byla přijata II. část Úmluvy.

Z tohoto pohledu se jeví jako jeden z možných přístupů postup zastávaný Farnsworthem⁷⁷, kdy čl. 55 bude užit pouze v případě, kdy stát učinil výhradu dle čl. 92 odst. 2 a tím vyloučil použití čl. 14 a není tedy možné aplikovat oba články zároveň. Druhý názorový proud, zastávaný profesorem Honnoldem⁷⁸, tvrdí, že je možné aplikovat oba články současně a uzavřít kupní smlouvu, aniž by v ní byla stanovena kupní cena. Kanda navíc zmiňuje, že rozpor je nutno řešit rozdílným okruhem použití obou článků a ohledem na konkrétní kontrakt.⁷⁹

Judikatura soudů dospěla k rozdílným názorům, kdy na jedné straně bylo např. maďarským soudem uznáno jako dostačující, že cena vyplývá implicitně z předmluvního jednání a není třeba použití čl. 55⁸⁰, na druhé straně rozhodnutí francouzského soudu s konstatováním, že se za dostačující nepovažuje určení pouhého „základu“ ceny jednou stranou, který může být dále modifikován a přizpůsoben pro další obchodování se zbožím stranou druhou.⁸¹

Osobně se domnívám, že pokud bychom souhlasili s názorem, že oba články není možné použít vedle sebe, výrazně by se tím omezila aplikace čl. 55 a v podstatě i autonomie vůle stran, na které je Úmluva založena. Přikláním se k názoru profesora Honnolda, že kupní smlouva může být platně uzavřena i pokud v ní není stanovena kupní cena. Pokud se na rozpor podíváme z hlediska obecných zásad mezinárodního obchodu, dospějeme k názoru, že vyjádřená myšlenka může být navíc podpořena zásadou, že na smlouvy se má hledět spíše jako na platné a mají být interpretovány tak, aby jim byl spíše přiznán účinek smluv platných než neplatných.⁸²

⁷⁷ FARNSWORTH, A. E. *Formation of Contract* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 26. dubna 2006 [cit. 9. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/farnsworth1.html>>.

⁷⁸ HONNOLD, J., O. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 26. dubna 2006 [cit. 9. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/honnold.html>>.

⁷⁹ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999. s. 121.

⁸⁰ Rozhodnutí Supreme Court of the Republic of Hungary z 25 září 1992, sp. zn. Gf.I.31 349/1992/9

⁸¹ Rozhodnutí Cour de Cassation z 7. února 2012, sp. zn. 10-30912

⁸² Rozhodčí nález Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce z 5. června 1998, CLOUT case No. 237

4.3. Porušení smlouvy

Úmluva je vystavěna na zásadách autonomie vůle a dobré víry a má komplementární povahu vzhledem k ustanovením dohodnutých stranami a výslovně zakotvených ve smlouvě. Ustanovení upravující porušení smlouvy budou aplikována, pokud nebyla smluvním státem vyslovena výhrada umožňující vyloučení III. části Úmluvy (čl. 92 odst. 1 Úmluvy). Strany mohou využít i možnosti vyloučit či modifikovat daná ustanovení (čl. 6 Úmluvy). Tato ustanovení nebudou použita ani v případě existence obchodních zvyklostí mezi stranami, která jsou s nimi v rozporu (čl. 9 Úmluvy).

Porušení smlouvy můžeme v souladu s Úmluvou vyložit jako takové porušení povinnosti či neplnění, které porušuje povinnost stanovenou smlouvou, obchodními zvyklostmi nebo Úmluvou. Úmluva souhrnně označuje porušení jako nesplnění povinnosti vyplývající ze smlouvy nebo z Úmluvy a dále nerozlišuje neplnění povinnosti a porušení smluvní povinnosti.⁸³ S porušením smlouvy jsou spojovány různé právní následky v návaznosti na to, zda bylo zboží dodáno či nikoliv a zda byla smlouva porušena podstatným způsobem či nikoliv. V následující podkapitole bude podstatné porušení smlouvy blíže rozebráno.

V případě porušení smlouvy je třeba respektovat především zásadu mírnosti ukládající straně, která ví, že porušení smlouvy hrozí, vynaložení přiměřeného úsilí k zabránění škody, jež nastane či může nastat.⁸⁴

4.3.1. Podstatné porušení smlouvy

Úmluva vymezuje podstatné porušení smlouvy mající význam zejména pro právní postavení stran v rámci možnosti odstoupení od smlouvy.⁸⁵ Toto rozlišení je stěžejní při volbě nároků vyplývajících z porušení smlouvy. Je třeba zmínit, že podstatné porušení nezakládá zvláštní kategorii porušení smlouvy, ale jedná se o porušení smlouvy na základě Úmluvy splňující dále uvedené požadavky. Podstatné porušení smlouvy vymezuje Úmluva v čl. 25, kdy říká, že:

⁸³ MÜLLER Milan. Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy. *Obchodní právo*, 1997, roč. 6, č. 12, s. 2.

⁸⁴ PAVLOVÁ, Barbora. Stručně o Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. *Právní fórum*, 2007, č. 6, s. 208.

⁸⁵ KOPÁČ, Ludvík. *Obchodní kontrakty. Díl II: Jednotlivé typy smluv a smlouvy v mezinárodním obchodu*. Praha: Prospektrum, 1994. s. 605.

„Porušení smlouvy jednou ze stran je podstatné, jestliže způsobuje takovou újmu druhé straně, že ji ve značné míře zbavuje toho, co tato strana je oprávněna očekávat podle smlouvy, ledaže strana porušující smlouvu nepředvídala takové důsledky a ani rozumná osoba v tomtéž postavení by je nepředvídala za týchž okolností.“⁸⁶

Podmínky ustanovení, které lze zjednodušeně vyjádřit třemi hlavními pojmy, a to porušení, újma a předvídatelnost důsledků, musí být naplněny kumulativně. Ustanovení a jeho jednotlivé požadavky musí být vykládány vždy s ohledem na konkrétní případ. Základním znakem podstatného porušení je, že pro stranu je již trvání smlouvy bezúčelné.⁸⁷

Podstatnost posuzujeme v případě, kdy vznikne určitá nevýhoda významně ovlivňující očekávání kupujícího. Kritérium podstatnosti v čl. 25 představuje subjektivní očekávání poškozené strany, které je v Úmluvě doplněno existencí objektivních prvků. Objektivní prvek můžeme spatřovat ve formulaci výrazu, co je strana „oprávněna“ od smlouvy očekávat. Objektivní prvek spočívá v očekávání kupujícího vycházející přímo ze smlouvy.⁸⁸

Újmu spojujeme s neuskutečněnými výhodami ze smlouvy. Hrozící újma či újma s následky bezvýznamného charakteru nezakládá podstatné porušení.⁸⁹ Újmou se rozumí nejen majetková škoda, ale i hospodářské důsledky činící další plnění ze smlouvy bezúčelným. Ustanovení se ovšem nevyjadřuje k tomu, v jaké době musí být důsledky porušení smlouvy předvídatelné.⁹⁰ Rozhodovací praxe stejně jako dříve čl. 10 ULIS určuje, že časem relevantním pro předvídání důsledků je doba uzavření smlouvy.⁹¹ V případě, že všechny podmínky naplněny nejsou, nezůstávají zachovány všechny nároky z porušení smlouvy, o kterých bude pojednáno později.

⁸⁶ Čl. 25 Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980

⁸⁷ KOPÁČ, Ludvík. Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží. *Právník*, 1981, roč. 120, č. 10. s. 931.

⁸⁸ MÜLLER Milan. Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy. *Obchodní právo*, 1997, roč. 6, č. 12, s. 12.

⁸⁹ TICHÝ, Luboš. U. Magnus, Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, J. von Staudingers Wiener UN- Kaufrecht, zpracoval Ulrich Magnus jako zvláštní díl ke komentáři k občanskému zákoníku s uvozovacím zákonem a prováděcími zákony. *Právník*, 1999, roč. 139, č. 11. s. 1118.

⁹⁰ UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. Organizace spojených národů, 2012, s. 2. [cit. 6. ledna 2013]. Dostupné na <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V04/550/32/PDF/V0455032.pdf?OpenElement>>.

⁹¹ Rozhodnutí OLG Düsseldorf z 24. dubna 1997, sp. zn. 6 U 87/96

Určitý problém představuje jistota o tom, zda je porušení smlouvy podstatné, neboť pokud není konkrétní porušení výslovně řešeno ve smlouvě, může se stát, že konkrétní nároky z podstatného porušení smlouvy bude strana moci uplatňovat až na základě výsledku vzniklého sporu. Posouzení, zda se jedná o podstatné porušení, rozhoduje kupující na vlastní riziko.

Rozhodne-li se kupující odstoupit od smlouvy bezprostředně poté, kdy došlo k porušení a toto porušení bude následně shledáno na základě soudního či rozhodčího rozhodnutí za nepodstatné, může mu být uložena povinnost splnit odpovídající smluvní povinnosti.⁹² Kupující je v nejistotě zejména v případě nedodání zboží vůbec a povinnosti stanovit k plnění dodatečnou lhůtu, proto bude vhodné výslovně ve smlouvě kvalifikovat situace považované stranami za podstatné porušení.⁹³

Hledisko předvídatelnosti bylo zohledněno v mnoha rozhodnutích. Jedním z nejznámějších je rozhodnutí *Hadley v. Baxendale*, které stanovilo základní pravidla pro stanovení následné škody z porušení smlouvy, kdy porušující strana je odpovědná za všechny škody, které mohla předvídat.⁹⁴

Nejnovější komplexní přezkoumání „*Hadley rule*“ poskytuje kauza *Transfield Shipping Inc v Mercator Shipping Inc*⁹⁵ známá také jako kauza *The Achilleas*, ve které si společnost Transfield pronajala Mercatorovu loď, Achilleas. Transfield měl mít loď na pět až sedm měsíců a vrátit ji měl nejpozději do půlnoci 2. května 2004. Strany se poté dohodly na odevzdání lodi v jiném místě, kde ji měl nájemce přenechat do nájmu další společnosti, a to společnosti Cargill International SA ve stanovený den, 8. května 2004. Transfield ovšem vrátil loď až 11. května. Vzhledem k tomu, že loď byla vrácena pozdě, společnost Cargill souhlasila, aby ji byla loď přenechána ale za sníženou cenu nájemného za den, neboť cena na trhu nákladní dopravy během doby prodlení s vrácením prudce klesla. Otázkou bylo, jak moc by společnost Transfield měla zaplatit společnosti Mercator za pozdní vrácení lodi.

Společnost Transfield argumentovala, že by měla platit pouze částku odrážející rozdíl mezi výší stanovenou ve smlouvě s ohledem na tržní sazbu v té

⁹² MÜLLER Milan. Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy. *Obchodní právo*, 1997, roč. 6, č. 12, s. 13.

⁹³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 345.

⁹⁴ Rozhodnutí Court of Exchequer ze dne 23. února 1854, sp. zn. 9 Exch. 341, 156 Eng.Rep. 145

⁹⁵ Rozhodnutí House of Lords ze dne 9. července 2008, sp. zn. [2008] UKHL 48

době a vyšší tržní sazby po vrácení lodi, která původní částku převyšuje. Mercator argumentoval, že Transfield by měl zároveň nahradit újmu, kterou společnost utrpěla při uzavírání nové smlouvy o nájmu z důvodu pozdního návratu, neboť cena na trhu nákladní dopravy během doby prodlení s vrácením prudce klesla.

Rozhodci případu většinou rozhodli ve prospěch společnosti Mercator. Při posuzování aplikovali pravidla stanovená v kauze *Hadley v. Baxendale*. Ztráta, kterou společnost utrpěla při uzavírání nové smlouvy o nájmu z důvodu pozdního navrácení lodi, vznikla „přirozeně, tedy podle obvyklého běhu věcí, z takového porušení smlouvy samotného“. Na uvedené okolnosti bylo možno aplikovat „*Hadley rule*“, neboť se jednalo o takovou škodu, „kterou měl nájemce při uzavírání smlouvy předvídat“.

Rozhodci nesouhlasící s tímto závěrem nicméně dospěli k názoru, že rozumná osoba by v pozici společnosti Transfield nemohla škodu předvídat a nemohla by být srozuměna s převzetím odpovědnosti za riziko takovéto ztráty a způsobení újmy takového rozsahu. Obecně se odpovědnost na trhu nákladní dopravy chápe jako závazek omezený na rozdíl mezi vyšší tržní sazby a sazby stanovené na dobu zpoždění a „jakákoli odchylka od tohoto pravidla pravděpodobně povede ke skutečnému nebezpečí způsobující vážnou obchodněprávní nejistotu, která by se v průmyslovém odvětví jako celku považovala za velmi nežádoucí.“

Odvolací soud potvrdil rozhodnutí rozhodců. Transfield se opět odvolal. Kauzou se zabývala Sněmovna lordů a stanovila, že většina rozhodců použila „*Hadley rule*“ příliš striktně s ohledem na předvídatelnost ztráty. Sněmovna lordů určila, že v tomto případě nejde pouze jen o to, co bylo stranami předvídatelné a jak pravděpodobné ztráty mohly očekávat, ale i to, co strany svým jednáním zamýšlely, jakým způsobem uvažovaly vzhledem k povaze obchodní transakce. Lord Hoffmann uvedl, že pokud bychom se snažili sledovat „pozadí očekávaného vývoje trhu“, odpovědnost za navazující smlouvy by byla „naprosto nevyčísitelná.“ Posléze vysvětlil, že „případy odchýlení se od běžného pravidla předvídatelnosti na základě individuálních okolností kauzy jsou neobvyklé, ale omezení rozsahu odpovědnosti jednotlivých typů smluv vyplývající z obecných očekávání na některých trzích, jako je například bankovníctví a námořní dopravy, se vyskytují poměrně často.“

Lord Rodger na závěr uvedl, že „je důležité neztrácet ze zřetele základní pravidlo, kdy v případě neexistence zvláštních znalostí, strana při uzavření smlouvy může předpokládat pouze ty ztráty, které by pro ni mohly z porušení smlouvy přicházet v úvahu - jinými slovy, ty ztráty, které vznikají přirozeně, tedy podle obvyklého běhu věcí pokud dojde k takovému porušení smlouvy. To jsou ztráty, za které je strana v tomto sporu zodpovědná.“⁹⁶

⁹⁶ OPINIONS OF THE LORDS OF APPEAL FOR JUDGMENT IN THE CAUSE [cit. 6. května 2014]. Dostupné na <<http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/2008/48.html>>.

5. Práva kupujícího při porušení smlouvy prodávajícím v rámci úpravy Vídeňské úmluvy

Na poli mezinárodního obchodu se podnikatelské subjekty z České republiky ocitají častěji na straně kupujícího a nejdnou se setkávají s porušením smlouvy ze strany prodávajícího. Následující kapitolu věnuji proto analýze práv kupujícího v případě porušení primárních povinností prodávajícím.

5.1. Postup při dodání vadného zboží

Smlouva je prodávajícím nejčastěji porušována dodáním vadného zboží, opožděným plněním či nedodáním zboží vůbec, a proto se v následující kapitole budu snažit vysvětlit základní postup, který musí být naplněn, aby prodávajícímu byly zachovány nároky z porušení smlouvy.

5.1.1. Proces vytýkání vad

Vady můžeme obecně dělit na vady faktické a vady právní. Faktické vady upravuje Úmluva v čl. 35 odst. 1 jako vady v množství, jakosti, provedení a balení stanovené smlouvou. A dále v odst. 2 specifikuje, že za vadu je považováno i dodání takového zboží, které se nehodí pro účely, pro něž se obvykle používá (písm. a), pro zvláštní účel, o kterém byl prodávající uvědomen (písm. b), nedisponuje vlastnostmi charakteristickými pro vzorek, model (písm. c) či není zabaleno způsobem obvyklým, přiměřeným pro ochranu a zachování takového zboží (písm. d). Prodávající neodpovídá podle písmen a) až d) za vady zboží, o kterých kupující nemohl nevědět.⁹⁷

Vady faktické můžeme dále rozdělit na zjevné a skryté vyplývající z Úmluvy prostřednictvím čl. 36 a 39, na jejichž základě pak rozlišujeme lhůty ustanovené pro oznámení v procesu vytýkání vad, a to tak, že čl. 39 určuje, že práva kupujícího zanikají, nejsou-li oznámena prodávajícímu v době přiměřené poté, kdy je zjistil nebo je měl zjistit., nejpozději do dvou let s tím, že je-li smluvena záruka, tak nejpozději do konce záruční doby. Kontrola zboží, při které může být vada zjištěna, se dle čl. 38

⁹⁷ Vídeňská Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980

odst. 1 musí uskutečnit v době podle okolností co nejkratší, kterou musíme vykládat vzhledem ke konkrétním okolnostem případu.⁹⁸

Rozhodovací praxe se zde ve výkladu termínu „doba dle okolností co nejkratší“ liší v případě liberálnějších amerických či nizozemských soudů, povolující i několik týdnů⁹⁹, od restriktivního německého přístupu požadujícího oznámení vad ihned po dodání,¹⁰⁰ 3 dny v případě spotřebního zboží¹⁰¹ či pouhých několika pracovních dní¹⁰². Naproti tomu švýcarský soud v případě dodávky medicínského zařízení uznal za dostačující i dobu jednoho měsíce.¹⁰³

Poté, co byla vada zjištěna, musí být oznámena prodávajícímu. Oznámení vad upravuje čl. 39, kde interpretační potíže bude činit zejména výklad termínu „doba přiměřená“. Existuje mnoho přístupů a rozhodnutí zabývající se výkladem tohoto termínu ať již v návaznosti na dobu prohlídky, tedy souvislosti s čl. 38 a zkracování doby pro oznámení v případě možnosti rychlého nalezení vady¹⁰⁴ či konstatováním, že doba 20 dní na oslovení znalce se považuje za příliš dlouhou.¹⁰⁵ Rozhodovací praxe zaměřená na interpretaci zmíněného pojmu je v případě německých soudů nakloněna spíše prodávajícímu oproti Francii, kde je přístup opačný.¹⁰⁶

5.2. Práva kupujícího

V případě porušení povinností prodávajícím může kupující nárokovat práva poskytnutá mu na základě čl. 46 až 52 a náhradu škody upravenou v člancích 74 až 77, kterou je možno uplatňovat jako samostatný nárok.¹⁰⁷ V následujících podkapitolách postupně rozeberu jednotlivé nároku vyplývající z čl. 46 až 52.

Kupující může od prodávajícího požadovat splnění povinností, dodání náhradního plnění, odstranění vad a za situace, kdy není zboží dodáno řádně i snížení kupní ceny. Vedle těchto nároků je prodávajícímu přiznáno právo na náhradu

⁹⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR,a. s., 2010. s. 334.

⁹⁹ Rozhodnutí U.S. District Court, North. District, Illinois, East. Div. z 28 května 2003, sp. zn. 01 C 4447

¹⁰⁰ Rozhodnutí LG Hannover z 1. prosince 1993, sp. zn. 22 O 107/93

¹⁰¹ Rozhodnutí Amtsgericht Riedlingen z 21. října 1994, sp. zn. 2 C 395/93

¹⁰² Rozhodnutí LG Düsseldorf z 23. června 1994, sp. zn. 31 O 231/94

¹⁰³ Rozhodnutí OG Luzern z 8. ledna 1997, sp. zn. 11 95 123/357

¹⁰⁴ Rozhodnutí Tribunale Civile di Cuneo, Sez. I z 31. ledna 1996, sp. zn. 45/96

¹⁰⁵ Rozhodnutí LG München z 8. února 1995, sp. zn. 8 HKO 24667/93

¹⁰⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR,a. s., 2010. s. 343.

¹⁰⁷ Tamtéž.

škody. Právo odstoupit od smlouvy i právo požadovat náhradní plnění je možné pouze v případě podstatného porušení smlouvy (viz 4.2.1.). Kupující má právo zvolit si, jaký nárok se rozhodne uplatňovat. Není ovšem možné kombinovat nároky, které jsou vzájemně v rozporu, např. kupující nemůže po prodávajícím požadovat splnění, pokud již účinně odstoupil od smlouvy. Jednotlivé nároky kupujícího budou rozebrány v následujících podkapitolách.

5.2.1. Nárok na plnění

Kupující může v případě vadného dodání či nedodání zboží požadovat, aby prodávající povinnost splnil, pokud neuplatnil nárok, který je s takovýmto požadavkem v rozporu (odstoupení od smlouvy, snížení kupní ceny). Požadavek splnění povinností upravuje čl. 46 odst. 1 umožňující kupujícímu nárokovat plnění všech smluvních povinností prodávajícího. Tento nárok bude přicházet v úvahu zejména v situacích, kdy je třeba dodat chybějící množství zboží, doklady určené ve smlouvě či provést montáž, údržbu atd.

V případě porušení smluvní povinnosti je kupující povinen poskytnout plnění bez ohledu na to, zda se jedná či nejedná o podstatné porušení smlouvy. Úmluva upravuje toto právo kupujícího jednotně pro jakékoliv porušení povinnosti prodávajícím. Zboží nedodané řádně a včas může být stranami ve smlouvě klasifikováno jako podstatné porušení smlouvy. Za situace, kdy si strany ve smlouvě nevymezí, které porušení je považováno za podstatné, a kupující by chtěl od smlouvy odstoupit, musí prodávajícímu poskytnout přiměřeně dlouhou dodatečnou lhůtu ke splnění povinností.

Stanovení dodatečně přiměřené lhůty pro plnění formulované v čl. 47 odst. 1 navazuje na princip zakotvený v Jednotném haagském zákoně. V průběhu trvání lhůty není možné uplatnit ostatní nároky s výjimkou situace, kdy prodávající oznámí, že své povinnosti nemůže ani v poskytnuté lhůtě splnit.¹⁰⁸

. Význam dodatečné lhůty se váže k čl. 49 odst. 1 písm. b), který specifikuje jako podmínku odstoupení od smlouvy stanovení dodatečné lhůty v případě, kdy jsou pochybnosti o tom, zda se jedná o podstatné porušení smlouvy. Rozhodovací praxe nesčetněkrát rozhodla, že i přesto, že stanovení dodatečné lhůty je právem, nikoliv

¹⁰⁸ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku: (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999. s. 109.

povinností kupujícího, není bez jejího stanovení možné v těchto případech od smlouvy odstoupit.¹⁰⁹

5.2.2. Dodání náhradního zboží

V případě vadného plnění (dodání jiného zboží, dodání zboží jiné kvality, dodání pouze části zboží, dodání zboží s právními vadami) zakládajícího podstatné porušení smlouvy je možné uplatnit dle čl. 46 odst. 2 Úmluvy nárok na dodání náhradního zboží. Zda je porušení podstatné, bude záležet, kromě podmínek výše zmíněných, i na okolnostech, jak rychle se může uskutečnit dodání náhradního zboží či jak rychle může být vada odstraněna.¹¹⁰

Podstatné porušení nezakládá dodání zboží takové kvality, které může kupující bez nepřiměřených obtíží prodávat dál se slevou.¹¹¹ Za podstatné porušení smlouvy neshledal německý soud např. dodávku mraženého masa v kvalitě dle znaleckého posudku o více než 25 % nižší, než jaká byla sjednaná dle smlouvy (maso bylo příliš tučné), neboť kupující měl možnost prodávat maso za nižší cenu či ho jinak zpracovat.¹¹² Naopak za situace, kdy nevyhovující zboží nemůže být i při vynaložení patřičné snahy dále prodáno, je třeba pohlížet na porušení smlouvy jako na podstatné.¹¹³

Kanda uvádí, že tento odstavec považuje za vážný nedostatek úpravy, neboť kupující by mohl nárokovat splnění povinností dle čl. 46 odst. 1 bez ohledu na to, zda došlo k podstatnému porušení smlouvy, protože „*právo na náhradní dodávku zboží je ve své podstatě realizací práva na poskytnutí plnění, k němuž byl prodávající povinen podle smlouvy.*“¹¹⁴ Ačkoliv souhlasím s koncepcí, kterou autor uvádí, považuji přijetí odst. 2 za krok správným směrem, neboť dle mého názoru je požadavek podstatného porušení smlouvy žádoucí z důvodu možnosti nepřiměřeného zvýšení nákladů při výměně zboží v mezinárodním prostředí.

¹⁰⁹ Rozhodnutí Amtsgericht Oldenburg in Holstein z 24. dubna 1990, sp. zn. 5 C 73/89

Rozhodnutí OLG Düsseldorf z 10. února 1994, sp. zn. 6 U 119/93

Rozhodnutí OLG Köln z 22. února 1994, sp. zn. 29 U 202/93

¹¹⁰ MÜLLER Milan. Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy. *Obchodní právo*, 1997, roč. 6, č. 12, s. 10.

¹¹¹ UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods k čl. 46*

¹¹² Rozhodnutí BGH z 3. dubna 1996, sp. zn. VIII ZR 51/95

¹¹³ Rozhodnutí BGer (I. Zivilabteilung) z 28. října 1998, sp. zn. 4C.179/1998

¹¹⁴ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku: (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999. s. 106.

Uplatnění nároku vyžaduje s ohledem na oznamovací povinnost uloženou kupujícímu uvědomit prodávajícího o požadování výměny při dodržení postupu včasné a řádné reklamace. Vrácení zboží a zánik tohoto nároku vymezuje čl. 82 na případy, kdy není již možné vrátit zboží ve stavu, v jakém bylo obdrženo (současně se v odst. 2 stanoví případy, na které omezení nedopadá).

5.2.3. Odstranění vad

Pokud je požadavek přiměřený vzhledem k daným okolnostem, může kupující v případě vadného plnění požadovat po prodávajícím, aby vady odstranil. Vady může odstranit přímo prodávající nebo může odstraněním pověřit třetí osobu. Tento nárok je možné uplatnit bez ohledu na to, zda se jedná o podstatné či nepodstatné porušení smlouvy. Na základě tohoto nároku je možné požadovat i dodání náhradního dílu. I zde Kanda shodně uvádí, že se jedná o uskutečnění reálného plnění, tedy splnění povinnosti dle smlouvy.¹¹⁵

Přiměřenost vzhledem k daným okolnostem se posuzuje na základě objektivního hlediska s přihlédnutím k poměrům prodávajícího a osobě kupujícího. Přiměřenost může spočívat ve výši nákladů, které by musel prodávající vynaložit, jestliže by prováděl opravu natolik technicky obtížnou či v místě natolik vzdáleném, že by náklady významně převyšovaly cenu zboží.¹¹⁶ Uplatnění nároku je považováno za nepřiměřené za situace, kdy si kupující může opravit zboží snadno sám.¹¹⁷

5.2.4. Snížení kupní ceny

Kontinentální právo se s institutem snížení kupní ceny setkává již v tradicích římského práva (*actio quanti minoris*) oproti tomu oblasti common law je tento institut neznámý a je nahrazen nárokem na náhradu škody.¹¹⁸ Snížení kupní ceny představuje jednostranně uplatnitelné právo kupujícího bez ohledu na to, zda byla cena již zaplacená. Kupující nemůže snížit kupní cenu, jestliže prodávající uplatní svá práva dle čl. 37 a odstraní vadu před termínem dodání či odstraní neplnění svých povinností dle čl. 48 nebo kupující odmítne přijmout plnění v souladu s těmito články.

¹¹⁵ Tamtéž s. 107.

¹¹⁶ MÜLLER Milan. Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy. *Obchodní právo*, 1997, roč. 6, č. 12, s. 11.

¹¹⁷ Rozhodnutí OLG Hamm z 9. června 1995, sp. zn. 11 U 1991/94

¹¹⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 349.

Nárok je omezen na situace, kdy dle čl. 50 Úmluvy spočívá porušení smlouvy v dodání vadného zboží. V praxi činí největší problémy stanovit hlediska pro určení rozdílu a míru snížení kupní ceny. Úmluva vychází z porovnání hodnoty dodaného zboží ve srovnání s hodnotou zboží, které mělo být dodáno. Pro výpočet Úmluva, v souladu s Jednotnými haagskými zákony, používá proporcionální, neboli relativní metodu. Proporcionální metoda umožňuje, aby zůstala zachována rovnováha mezi plněním a protiplněním a snižuje kupní cenu o hodnotu odpovídající rozdílu mezi dodaným zbožím a zbožím bezvadným. Výpočet probíhá následujícím způsobem:

$$\frac{C_d}{C_s} = \frac{H_s}{H_d}$$

kde

"Cd" cena dohodnutá stranami

"Cs" snížená cena

"Hs" hodnota zboží, které mělo být dodáno

"Hd" hodnota dodaného zboží¹¹⁹

Doba rozhodná pro určení hodnoty zboží je dle čl. 50 doba dodání. O volbě tohoto nároku uvědomí kupující prodávajícího oznámením, které sice nemusí naplňovat žádné formální požadavky a může být i ústní, ale musí z něj jasně vyplývat vůle kupujícího snížit kupní cenu.¹²⁰

Právo snížit kupní cenu může kupující uplatnit jak u vad faktických, tak i právních. Některé autority se ovšem kloní k názoru, že použití tohoto ustanovení se na vady právní nevztahuje a bude pokryto přes náhradu škody.¹²¹ Müller naopak uvádí, že české znění Úmluvy „není v souladu se smlouvou“ jasně implikuje, že ustanovení je možné použít i na vady právní a argumentuje výkladovou praxí vzhledem k čl. 46 odst. 2 a odst. 3, kdy pod zbožím neodpovídajícím smlouvě rozumíme vady skutkové i právní.¹²² Osobně soudím, že právní vady představují takovou překážku při nakládání se zbožím, že ho činí víceméně nepoužitelným a

¹¹⁹ MÜLLER Milan. Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy. *Obchodní právo*, 1997, roč. 6, č. 12, s. 15.

¹²⁰ Rozhodnutí OLG München z 2. dubna 1994, sp. zn. 7 U 4419/93

¹²¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 350.

¹²² MÜLLER Milan. Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy. *Obchodní právo*, 1997, roč. 6, č. 12, s. 14.

z pohledu kupujícího bezcenným. Z tohoto důvodu se přikláním k názoru, že právní vady by měly být pokryty nárokem na náhradu škody, aby se vyrovnala ztráta kupujícího.

Speciální ustanovení obsahuje Úmluva pro vady množstevní, kdy se na tyto situace použije přednostně úprava v čl. 52. Otázkou zůstává, zda je možné cenu redukovat až na nulovou hranici zejména v případě, kdy kupující nemůže od smlouvy odstoupit, neboť např. nemůže vrátit zboží. Úmluva se k této otázce nevyjadřuje. Rozehnalová ovšem uvádí, že takové jednání by bylo považováno za obcházení ustanovení o odstoupení od smlouvy.¹²³

Pokud kupující s řádným odůvodněním uplatní snížení kupní ceny, tak toto snížení je poté obecně vzato v úvahu při veškerých následných žalobách o náhradu škody ze strany kupujícího. Příkladem z právní praxe je rozhodnutí německého soudu, ve kterém rozsudek stanovil, že dohoda o snížení kupní ceny vylučuje následnou žalobu o náhradu škody ze strany kupujícího.¹²⁴

5.2.5. Odstoupení od smlouvy

Systematicky řadí Úmluva odstoupení od smlouvy mezi poslední z nároků, neboť odstoupení od smlouvy a s ním spojený zánik práv a povinností by mělo být využíváno až jako *ultima ratio*.¹²⁵ Odstoupení od smlouvy je možné pouze v několika stanovených případech, a to v případě, kdy se jedná o podstatné porušení smlouvy nebo došlo k marnému uplynutí dodatečné lhůty stanovené k plnění či prodávající prohlásil, že zboží nebude dodáno. Odstoupení od smlouvy lze učinit:

- ihned v případě podstatného porušení smlouvy
- po marném uplynutí dodatečné lhůty stanovené při nedodání zboží nebo při prohlášení o nedodání zboží

Nárok představující odstoupení od smlouvy vyjádřený v čl. 49 Úmluvy musíme vykládat s ohledem na další ustanovení Úmluvy. Jedná se především o čl. 26 vymezující účinnost odstoupení od smlouvy vzhledem k oznámení tohoto nároku druhé straně. Dále s ohledem na čl. 11 vztahující se k formě odstoupení od smlouvy,

¹²³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 350.

¹²⁴ Rozhodnutí OLG Schleswig ze dne 22. srpna 2002, sp. zn. 11 U 40/01

¹²⁵ Rozhodnutí OGH z 7. září 2000, sp. zn. 8 Ob 22/00v

kdy písemná forma není požadována, pokud smlouva či praktiky zavedené mezi stranami nestanoví něco jiného.¹²⁶

Odstoupením od smlouvy dochází k změně primárních povinností v povinnosti sekundární, kdy smlouva nezaniká *ex tunc*, ale slouží k určení rozsahu sekundárních povinností. Účinky odstoupení upravují ustanovení čl. 81 až 84 a můžeme je vymežit následujícím způsobem:

- zanikají primární práva a povinnosti, které proti sobě mají navzájem strany smlouvy (povinnost prodávajícího plnit, povinnost kupujícího převzít zboží či zaplatit kupní cenu) s výjimkou práv a povinností uvedených ve smlouvě či Úmluvě (např. právo na náhradu škody)
- povinnost vrátit si vzájemná plnění, a proto není možné využít práva k odstoupení od smlouvy v případě, kdy kupující není schopen vrátit zboží ve stavu, v jakém je obdržel (v případě zničení, ztráty, poškození)
- povinnost nahradit kupujícímu prospěch z vráceného zboží, ze zboží, které již není možno vrátit

Z čl. 82 vyplývá, že pokud není kupující schopen vrátit zboží ve stavu, v jakém je obdržel, ztrácí možnost odstoupit od smlouvy, kdy odst. 2 stanoví výjimky z tohoto pravidla. Jde o případy, kdy nemožnost vrátit zboží není způsobena jednáním nebo opomenutím kupujícího či osob, za které odpovídá. Druhá výjimka je stanovena pro případ, kdy zboží bylo znehodnoceno v rámci prohlídky na základě čl. 38. Poslední výjimka dopadá na situace, kdy ještě před objevením se vady kupující zboží prodal, spotřeboval či pozměnil. Kanda upozorňuje, že i přes mnohé výtky, není v Úmluvě řešena situace, kdy nemožnost vrátit plnění nastane až po oznámení odstoupení od smlouvy.¹²⁷

¹²⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 347.

¹²⁷ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999. s. 162.

6. Praxe justičních orgánů a jejich judikatura ve vztahu k Vídeňské úmluvě

Následující kapitola si klade za cíl usnadnit pochopení významu praxe justičních orgánů a jejich judikaturu ve vztahu k Úmluvě a upozornit na některé problematické aspekty znesnadňující aplikaci Úmluvy.

6.1. Problematické aspekty aplikace Úmluvy justičními orgány

Nejprve je nutno si uvědomit, že zmatek ohledně použitelnosti Úmluvy v některých případech pramení z toho, že problematika některých institutů a otázky vztahující se k dané oblasti jsou plně pokryty národním právem, tedy v působnosti národního obchodního práva.

Úmluva sama explicitně zahrnuje otázky ohledně vzniku závazku, ale ponechává na vnitrostátním právu například otázky jeho platnosti, způsobilosti a i tak zásadní oblast jako je úprava problematiky vlastnického práva.

Federální soud v Tennessee se zabýval otázkou aplikace Úmluvy a hledal hranice rozdílnosti užití Úmluvy a národních právních řádů, kdy před rozhodováním každého sporu musíme nejprve posoudit, zda daný problém Úmluva upravuje či nikoliv. Justiční orgán musí použít rozdílný postup při řešení aspektů vyplývajících ze vzniku závazku, spadajícími pod aplikaci Úmluvy, a platnosti či vymahatelnosti závazku podléhající vnitrostátní úpravě. Ve zmíněné kauze došel soud k názoru, že se Úmluva nepoužije, neboť platnost smlouvy a vymahatelnost se rozhodují na základě vnitrostátní úpravy, nikoliv na základě ustanovení Úmluvy.¹²⁸

Řešení problematiky nalzáme v mnoha rozhodnutích. Dalším příkladem může být rozhodčí nález srbského rozhodčího soudu, který se shodně zabýval otázkou vyloučení aplikace Úmluvy a použitím národního práva.¹²⁹

¹²⁸ Rozhodnutí U.S. District Court, Middle District of Tennessee, Nashville Division [a federal court of 1st instance] ze dne 18. července 2011, sp. zn. 3:09-cv-00601
„The Court finds that the CISG does not apply to this action, regardless of the location of the parties' businesses. Article 4 states, “This Convention governs only the formation of the contract of sale and the rights and obligations of the seller and the buyer arising from such a contract.” It goes on to explicitly exclude from its coverage “the validity of the contract or of any of its provisions.” Accordingly, the validity and enforceability of a contractual clause is decided under domestic law, not the CISG.“

¹²⁹ Rozhodčí nález Foreign Trade Court of Arbitration attached to the Serbian Chamber of Commerce ze dne 27. července 2011, sp. zn. T -14/10

Hovoříme-li o domácím právu států, musíme si uvědomit, že Úmluva je v mnoha státech součástí právě vnitrostátního práva. Například, Ústava Spojených států amerických stanoví, že Ústava Spojených států, stejně jako na jejím základě vydané zákony či uzavřené dohody, jsou vrcholným právem země.¹³⁰

V praxi to znamená, že pokud je transakce uzavřená mezi stranami pocházejícími ze smluvních států Úmluvy, pak se Úmluva použije i v případě, že smlouva například stanoví, že se pro její účely použije „kanadské právo“ či „německé právo“, neboť Úmluva je součástí vnitrostátního právního řádu těchto států.

6.2. Problematické aspekty při interpretaci Úmluvy justičními orgány

Při interpretaci obecných pojmů obsažených v Úmluvě hraje nemalý význam i skutečnost, zda se státy nacházejí na území států „common law“ či nikoliv. Ve státech „common law“ je to právě „case law“, které vymezuje chápání a interpretaci institutů jako například pojmu „přiměřenost“. V kauzách řešených podle UCC můžeme nalézt způsoby, jakými soudy zemí angloamerického práva interpretují a konstruují pojmy s pomocí již dobře zavedených principů „common law“ a precedentů. Interpretace Úmluvy ovšem představuje poněkud jiný přístup.

Jedním z cílů Úmluvy je zjednodušit a standardizovat obchodní právo napříč státy a jejich právními režimy. Pro strany, které se pravidelně podílejí na mezinárodním obchodu, je právě tento cíl žádoucí, neboť se jím zvyšuje předvídatelnost, stabilita a právní jistota. Potíže ovšem mohou nastat v případě, pokud dojde ke standardizaci obchodního práva v přeshraničních obchodech států, které mají podstatně rozdílné přístupy k otázkám pramenících ze závazkových vztahů. Největší rozdíl spatřuje právě mezi zeměmi angloamerického práva a zeměmi kontinentálního evropského práva, ale i v rámci jednotlivých právních tradic se nachází mnoho rozdílností mezi jednotlivými národy.

¹³⁰ Čl. 6 Ústavy Spojených států amerických: „...This Constitution, and the laws of the United States which shall be made in pursuance thereof; and all treaties made, or which shall be made, under the authority of the United States, shall be the supreme law of the land; and the judges in every state shall be bound thereby, anything in the Constitution or laws of any State to the contrary notwithstanding.“ [cit. 6. května 2014]. Dostupné na <<http://www.usconstitution.net/const.html>>.

Čl. 7 Úmluvy nabádá justiční orgány, aby při svém výkladu podporovaly jednotnost interpretace a tedy vzaly na vědomí rozhodnutí justičních orgánů napříč různými státy, která se zabývají podobnými otázkami.

Zkoumání rozhodnutí z různých států představuje nemalý úkol a často se potýká s obtížnostmi, jako je znalost cizího jazyka, dostupnost rozhodnutí či omezenou znalostí podrobností soudního procesu. Vynikajícím příkladem snahy dostat cílům čl. 7 Úmluvy je například rozhodnutí italského soudu, ve kterém soudní dvůr v Rimini citoval hned několik rozhodnutí z několika států, a to z Rakouska, Belgie, Francie, Německa, Maďarska, Itálie, Nizozemí, Švýcarska a Spojených států amerických.¹³¹

Nejvyšší soud Nového Zélandu uvedl, že „Úmluva musí být uplatňována a vykládána výhradně na základě jejích vlastních podmínek, s ohledem na zásady Úmluvy a s ohledem na rozhodnutí vztahující se k Úmluvě. Využití vnitrostátního práva je třeba se vyhnout.“¹³²

6.3. Problematické aspekty při rozhodování sporu podle Úmluvy

Zkusme se na závěr vžít do pozice soudce ve Spojených státech amerických, který má rozhodnout případ, na nějž se budou aplikovat ustanovení Úmluvy. Na konkrétním předmětu sporu existuje americký precedent, který je pro danou kauzu použitelný a který předurčuje výsledek sporu ve prospěch strany X.

Právní zástupce jedné ze stran by vás upozornil na rozhodnutí z Německa (tedy ze země spadající do systému kontinentálního evropského práva) a Kanady (země systému „common law“), uvedené kauzy by byly rozhodnuty s využitím ustanovení Úmluvy a vás jako soudce by tím zavazovali rozhodnout ve prospěch strany Y. Vyžádali byste si případná protichůdná rozhodnutí od právních zástupců druhé strany a ti by nebyli schopni najít žádné případy, které by byly odlišné od precedentů německých a kanadských, ale právní zástupci této strany by tvrdili, že byste měl jako soudce rozhodnout ve shodě s domácím americkým precedentem, který je v souladu s rozhodnutími podle UCC .

Právní zástupce odpůrce by naopak tvrdili, že byste se měl jako soudce rozhodující s využitím ustanovení Úmluvy řídit čl. 7 Úmluvy a rozhodnout případ v

¹³¹ Rozhodnutí Tribunale [District Court] di Rimini ze dne 26. listopadu 2002, sp. zn. 3095

¹³² Rozhodnutí High Court of New Zealand ze dne 30. července 2010, sp. zn. CIV-2009-409-000363

souladu s rozhodnutím Německa a Kanady s cílem podpořit uniformitu, stálost a předvídatelnost mezinárodního obchodu. Jak byste jako soudci postupovali? Upřednostnili byste domácí nebo mezinárodní precedenty?

Jednotné aplikaci mezinárodní právní úpravy, pochopení její jednotnosti a otázkami globálního *Jurisconsultoria* se zabývá například profesorka Camilla Andersen, která se k našemu problému vyjadřuje ve svých publikacích. Základ pro jednotnou aplikaci nalezneme v preambuli Úmluvy a dále tak v čl. 7 Úmluvy, který vyjadřuje požadavek přihlídnout k mezinárodní povaze Úmluvy a potřebě podporovat jednotnost při jejím použití.

Otázka, kterou se profesorka Andersen zabývá, je „jak jednotná musí být požadovaná jednota?“ V souvislosti s jednotnou aplikací Úmluvy není jednoduché na tuto otázku odpovědět. Podrobná analýza Úmluvy vyžaduje obrovské úsilí a mnoho odborné přípravy, „*travaux préparatoires*“ (analýzy komentářů, vyhledávání rozhodnutí...). Současná praxe naznačuje, že různá ustanovení aspirují na různé stupně výkladové jednotnosti, neboť některé články mají (co se aplikace týče) flexibilnější povahu než ostatní.

Vzhledem k tomu, že cílem Úmluvy a jejich tvůrců bylo vytvoření rovných podmínek v oblasti obchodního práva a odstranění překážek mezinárodního obchodu, je třeba předpokládat, že jejich záměrem byla touha po určité minimální úrovni jednotnosti při aplikaci a výkladu ustanovení. S ohledem na výše uvedené je třeba zmínit příklad „nejednotného“ výkladu některých pojmů. Největší rozdíly můžeme pozorovat ve spojitosti s čl. 39 a s určením „přiměřené lhůty“. Rozdíly ve výkladu tohoto pojmu souvisí s tzv. „*homeward trendem* či *homeward efektem*“, který při aplikaci a interpretaci pojmu odráží vnitrostátní úpravu a takový výklad nemá nic společného s jednotným výkladem.¹³³

Zdá se tedy, že existuje značný problém s praktickým aplikováním jednotného výkladu, neboť v rámci Úmluvy neexistuje mechanismus sjednocující její interpretaci.

¹³³ANDERSEN, Camilla. *The Global Jurisconsultorium of the CISG Revisited* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 19. ledna 2010 [cit. 23. května 2014]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/andersen7.html#15>>.

Andersen si tedy pokládá otázku, co je možné s tímto problémem dělat a jak přimět justiční orgány, aby se oprostily od „homeward efektu“ ve své interpretaci a přijaly jednotný, nadnárodní a společný přístup k výkladu a aplikaci Úmluvy?

Významným nástrojem, který by měl umožnit jednotnou autonomní interpretaci a aplikaci Úmluvy je tzv. *jurisconsultorium* tj. koncept sdílení a konzultací mezi právními teoretiky i praktiky napříč hranicemi a právními systémy s cílem vytvořit autonomní a jednotnou interpretaci. Tento nástroj sdílené interpretační sféry poslouží k tomu, aby právníci z celého světa mohli navzájem diskutovat o problematických aspektech.

Jurisconsultorium lze rozdělit do dvou hlavních skupin a to na „*scholarly jurisconsultorium*“ (oblast odborné spolupráce a konzultací právních teoretiků) a „*practical jurisconsultorium*“ (nadnárodní sdílení rozhodnutí vycházejících z aplikace Úmluvy při řešení sporů před vnitrostátními soudy). Příklad druhé skupiny lze nalézt ve Spojených státech amerických, kde sdílení doktríny a precedentů slouží pro rozhodování v rámci UCC.¹³⁴

Stručně řečeno, v nastíněném případě nejsou žádné pochybnosti o tom, že jako soudce máte povinnost zvážit cizí zdroje a vzít příslušná zahraniční soudní rozhodnutí v úvahu.

¹³⁴ ANDERSEN, Camilla a kol. *Theory and Practice of Harmonisation*, Edward Elgar Publishing, 2012, s. 35-36.

Závěr

Mezinárodní úmluvy běžně inklinují k obecným konstrukcím pojmů s cílem vytvořit právní rámec v jimi upravované oblasti. Úmluvy nepokrývají všechny eventuální problémy a jejich úprava nereflektuje žádnou konkrétní vnitrostátní právní úpravu. Tento „*mezinárodní generalismus*“ zajišťuje, že mezinárodní úmluva bude kompatibilní se všemi právními systémy. Ustanovení a v nich obsažené pojmy jsou definovány obecně, někdy i nejasně, což vede k interpretačním problémům a otázkám týkajících se procesu zaplňování mezerovité úpravy.¹³⁵

Vídeňská úmluva se při své aplikaci potýká s mnoha problémy, ať již s její vlastní mezerovitou úpravou nebo takzvaným „*homeward efektem*“, ale i přesto je její dosah ceněn mezi obchodníky. Pokud si podnikatelé nepřejí podřídit svou smlouvu účinkům Úmluvy, poskytuje jim Úmluva uspokojivé východisko, a to výslovné vyloučení její aplikace či její části. Musíme ovšem dodat, že i nečlenské státy si mohou režim Úmluvy zvolit v rámci smluvního ujednání a Úmluva je tak schopna velice flexibilně reagovat na specifické požadavky smluvních stran.

Obecnost pojmů otevírá cestu k větší flexibilitě a asimilaci Úmluvy pro potřeby dnešní doby. Právní praxe musí odrážet vývoj na poli mezinárodního obchodu a Úmluva se svou obecností stává významným dokumentem s možností adaptace výkladu pojmů reflektující tento vývoj.

Co se týče jednotné interpretace, sama Úmluva v čl. 7 vyzývá justiční orgány k tomu, aby svým výkladem přispívaly k nalezení jednoty a tím naplnily cíl, jež si Úmluva klade a který vedl k jejímu sepsání, a tím je vytvoření rovných podmínek v oblasti obchodního práva, odstranění překážek mezinárodního obchodu, harmonizace, standardizace stěžejních institutů na poli mezinárodního obchodu a touha po určité minimální úrovni jednotnosti.

Dovolím si tedy na základě všech zvážených kontroverzí, kritice podrobeným rozhodnutím a názorům právní teorie i praxe prohlásit, že i v této diverzitě je možné najít určitou jednotu, a to prostřednictvím výkladů Úmluvy respektujících zásady, na kterých Úmluva stojí (princip právní jistoty, princip předvídatelnosti, princip ochrany

¹³⁵ FERRARI, Franco. *Uniform Interpretation of the 1980 Uniform Sales Law* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 19. března 2008 [cit. 22. května 2014]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/franco.html>>.

dobré víry, vyvážený vztah mezi prodávajícím a kupujícím, princip zachování smlouvy a chápání možnosti odstoupení až jako prostředku ultima ratio) a s přihlédnutím k její mezinárodní povaze.

Rozmanitost ať už sociální, ekonomická či projevující se v našem případě v nazírání na interpretaci Úmluvy je základní vlastností každého systému. Systému, který i přes svou rozrůzněnost vykazuje určitou míru stability.

Práce poskytuje ucelený přehled nejdůležitějších rozhodnutí napříč různými státy a snaží se najít podobnosti nebo naopak odlišnosti ve výkladové, soudní a rozhodčí praxi stěžejních institutů Úmluvy. Autorka nastínila problematické oblasti aplikace Úmluvy a vypořádala se s úkolem a cíli stanovenými si v úvodu.

Dílo popisuje aplikaci Úmluvy v různých státech s různým právním zázemím s využitím především komparační metody. Z tohoto důvodu bylo zmíněno a vysvětleno i hledisko tzv. „*homeward efektu*“, který je nežádoucím důsledkem působení domácích řadů na výklad ustanovení Úmluvy, která vznikla na základě sjednocujících snah s cílem utvořit obecný právní rámec pro závazky vyplývající z mezinárodních transakcí.

Důvodů, proč se některé pojmy vykládají odlišně, bylo zmíněno v práci hned několik. Autorka dospěla k závěru, že i přes různorodost výkladů, poskytuje Úmluva účinný nástroj regulace právních vztahů a jako takový je nesmírně důležitým instrumentem na poli mezinárodního obchodu.

Použitá literatura a prameny

Literatura

A) Monografie

1. BALAŠ, Vladimír, ŠTURMA, Pavel. *Kurs mezinárodního ekonomického práva*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1997. 221 s.
2. ŠVARC, Zbyněk. *Vybrané otázky práva mezinárodního obchodu*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1996. 252 s.
3. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR,a. s., 2010. 552 s.
4. HUBER, Peter, MULLIS, Alastair. *The CISG: A new textbook for students and practitioners*. Regensburg: Sellier European Law Publishers, 2007. 408 s.
5. KANDA, Antonín. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (s komentářem)*. Praha: Československá obchodní a průmyslová komora, 1991.
6. KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opravené a doplněné vydání. Brno, Plzeň: nakladatelství Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. 464 s.
7. KUČERA, Zdeněk a kol. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008. 408 s.
8. ŠTEFANKOVÁ, Natália a kol. *Medzinárodné právo súkromné*. Praha: C.H.Beck, 2011. 656 s.
9. BALAŠ, Vladimír, ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní ekonomické právo*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. 544 s.
10. ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 448 s.
11. LOOKOFISKY, Joseph. *Understanding the CISG in the U.S.A.*. Den Haag: Kluwer Law International, 1995. 214 s.
12. KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999. 307 s.
13. KOPÁČ, Ludvík. *Obchodní kontrakty. Díl II: Jednotlivé typy smluv a smlouvy v mezinárodním obchodu*. Praha: Prospektrum, 1994. 304 s.
14. ANDERSEN, Camilla a kol. *Theory and Practice of Harmonisation*, Edward Elgar Publishing, 2012. 640 s.

B) Komentáře

1. UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. Organizace spojených národů, 2012. 694 s. Dostupné na <<http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>>.
2. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 2864 s.

C) Odborné články

1. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Přejedání nebezpečí náhodné zkázy či zničení zboží (z pohledu Vídeňské úmluvy, ICOTERMS a některých národních právních řádů). *Právní praxe a podnikání*, 1993, č. 12. s. 5-12.
2. PAVLOVÁ, Barbora. Stručně o Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. *Právní fórum*, 2007, roč. 4, č. 6, s. 206-211.
3. SEHNÁLEK, David. K otázce aplikační přednosti práva Evropské unie v poměru mezi nařízením Řím I a Vídeňskou úmluvou o mezinárodní koupi zboží. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2009, roč. 2009, č. IV., s. 264-270.
4. MAREK, Karel. K obchodním podmínkám a obchodním zvyklostem a k vykládacím pravidlům Incoterms 2010. *Obchodní právo*, 2011, roč. 20, č. 4, s. 2-12.
5. MÜLLER Milan. Práva a povinnosti kupujícího pro případ porušení mezinárodní kupní smlouvy. *Obchodní právo*, 1997, roč. 6, č. 12, s. 2-22.
6. KOPÁČ, Ludvík. Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží. *Právník*, 1981, roč. 120, č. 10. s. 920-936.
7. TICHÝ, Luboš. U. Magnus, Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, J. von Staudingers Wiener UN- Kaufrecht, zpracoval Ulrich Magnus jako zvláštní díl ke komentáři k občanskému zákoníku s uvozovacím zákonem a prováděcími zákony. *Právník*, 1999, roč. 139, č. 11. s. 1114-1119.

D) Internetové zdroje

1. SECRETARIAT OF THE UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. *Explanatory Note by UNCITRAL Secretariat on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 26. května 1998 [cit. 2. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/p23.html>>.
2. BARRY, Nicholas. *The Vienna Convention on International Sales Law* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 27. dubna 2006 [cit. 1. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/nicholas2.html>>.
3. HANZL, Martin. *Mezinárodní kupní smlouva* [online]. Právní rádce, 22. července 2003 [citováno 3. ledna 2014]. Dostupné na <http://pravniradce.ihned.cz/1-10002970-13108670-F00000_detail-cf>.
4. FARNSWORTH, A. E. *Formation of Contract* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 9. prosince 2004 [cit. 9. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/farnsworth1.html>>.
5. HONNOLD, J., O. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 23. února 2005 [cit. 9. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/honnold.html>>.
6. FERRARI, Franco. *Specific Topics of the CISG in the Light of Judicial Application and Scholarly Writing* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 20. března 2008 [cit. 11. ledna 2013]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/2ferrari.html>>.
7. CURRAN, Vivian G. *The Interpretive Challenge to Uniformity* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 28. února, 2001 [cit. 11. května 2014]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/curran1.html>>.
8. Čl. 6 Ústavy Spojených států amerických [cit. 6. května 2014]. Dostupné na <<http://www.usconstitution.net/const.html>>.
9. OPINIONS OF THE LORDS OF APPEAL FOR JUDGMENT IN THE CAUSE [cit. 6. května 2014]. Dostupné na <<http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/2008/48.html>>.

10. FERRARI, Franco. *Uniform Interpretation of the 1980 Uniform Sales Law* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 19. března 2008 [cit. 22. května 2014]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/franco.html>>.
11. ANDERSEN, Camilla. *The Global Jurisconsultorium of the CISG Revisited* [online]. Pace Law School Institute of International Commercial Law, 19. ledna 2010 [cit. 23. května 2014]. Dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/andersen7.html#15>>.

Prameny

A) Právní předpisy

1. Vídeňská úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980
2. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů
3. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
4. Jednotný zákon o mezinárodní koupi zboží 1964
5. Smlouva o fungování EU
6. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)
7. Ústava Spojených států amerických
8. Code Civil

B) Internetové databáze

1. Case Law on UNCITRAL Texts (CLOUT), dostupné na <http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law.html>.
2. UNILEX, dostupné na <<http://www.unilex.info/>>.
3. PACE LAW SCHOOL, dostupné na <<http://www.cisg.law.pace.edu/>>.

C) Judikatura

o Soudní rozhodnutí

1. Rozhodnutí OLG Koblenz ze dne 17. září 1993, sp. zn. 2 U 1230/91
2. Rozhodnutí Supreme Court of Hungary z 25. září 1992, sp. zn. Gf.I. 31.349/1992/9
3. Rozhodnutí ESD 6/64 Costa/E.N.E.L. z 15. července 1964, SbSD 1964, 1141
4. Rozhodnutí Supreme Court of Hungary z 25 září 1992, sp. zn. Gf.I.31 349/1992/9
5. Rozhodnutí Cour de Cassation z 7. února 2012, sp. zn. 10-30912
6. Rozhodnutí OLG Düsseldorf z 24. dubna 1997, sp. zn. 6 U 87/96
7. Rozhodnutí U. S. District Court, North. District, Illinois, East. Div. z 28 května 2003, sp. zn. 01 C 4447
8. Rozhodnutí LG Hannover z 1. prosince 1993, sp. zn. 22 O 107/93
9. Rozhodnutí Amtsgericht Riedlingen z 21. října 1994, sp. zn 2 C 395/93
10. Rozhodnutí LG Düsseldorf z 23. června 1994, sp. zn 31 O 231/94
11. Rozhodnutí OG Luzern z 8. ledna 1997, sp. zn. 11 95 123/357
12. Rozhodnutí Tribunale Civile di Cuneo, Sez. I z 31.ledna 1996, sp. zn. 45/96
13. Rozhodnutí LG München z 8 února 1995, sp. zn. 8 HKO 24667/93
14. Rozhodnutí Amtsgericht Oldenburg in Holstein z 24. dubna 1990, sp. zn. 5 C 73/89
15. Rozhodnutí OLG Düsseldorf z 10. února 1994, sp. zn. 6 U 119/93
16. Rozhodnutí OLG Köln z 22. února 1994, sp. zn. 29 U 202/93
17. Rozhodnutí BGH z 3. dubna 1996, sp. zn. VIII ZR 51/95
18. Rozhodnutí BGer (I. Zivilabteilung) z 28. října 1998, sp. zn. 4C.179/1998
19. Rozhodnutí OLG Hamm z 9. června 1995, sp. zn. 11 U 1991/94
20. Rozhodnutí OLG München z 2. dubna 1994, sp. zn. 7 U 4419/93
21. Rozhodnutí OGH z 7. září 2000, sp. zn. 8 Ob 22/00v

22. Rozhodnutí U.S. District Court, Southern District of New York ze dne 12. srpna 2006, sp. zn. 00 Civ. 5189 (RCC)
23. Rozhodnutí OGH ze dne 22. listopadu 2011, sp. zn. 4 Ob 159/11b
24. Rozhodnutí OLG Stuttgart ze dne 18. 4. 2011, sp. zn. 5 U 199/10
25. Rozhodnutí U.S. District Court, Middle District of Tennessee, Nashville Division [a federal court of 1st instance] ze dne 18. července 2011, sp. zn. 3:09-cv-00601
26. Rozhodnutí Tribunale [District Court] di Rimini ze dne 26. listopadu 2002, sp. zn. 3095
27. Rozhodnutí U.S. District Court, Northern District of New York ze dne 9. září 1994, sp. zn. 88-CV-1078
28. Rozhodnutí U.S. District Court, New Jersey ze dne 15. června 2005, sp. zn. CIV.01-5254(DRD)
29. Rozhodnutí Supreme Court of Queensland ze dne 17. listopadu 2000, sp. zn. Civil Jurisdiction No. 10680 of 1996
30. Rozhodnutí Court of Appeals of New York ze dne 25. ledna 1921, sp. zn. 230 NY 239
31. Rozhodnutí OLG Schleswig ze dne 22. srpna 2002, sp. zn. 11 U 40/01
32. Rozhodnutí Court of Exchequer ze dne 23. února 1854, sp. zn. 9 Exch. 341, 156 Eng.Rep. 145
33. Rozhodnutí House of Lords ze dne 9. července 2008, sp. zn. [2008] UKHL 48

○ **Rozhodčí nálezy**

1. Rozhodčí nález ICC Ct. Arb. – Paris ze dne z 23. ledna 1997, sp. zn. 8611/HV/JK
2. Rozhodčí nález Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce z 5. června 1998, CLOUT case No. 237
3. Rozhodčí nález Foreign Trade Court of Arbitration attached to the Serbian Chamber of Commerce ze dne 27. července 2011, sp. zn. T -14/10

Abstrakt v českém jazyce

Práce si klade za cíl poskytnout čtenářům kritický pohled na rozmanitý výklad stěžejních pojmů Vídeňské úmluvy napříč různými státy a jejich nejvýznamnějšími rozhodnutími a zároveň usnadnit pochopení významu praxe justičních orgánů a jejich judikaturu ve vztahu k Úmluvě.

Autorka nastínila problematické oblasti aplikace Úmluvy a popsala aplikaci Úmluvy v různých státech s různým právním zázemím s využitím především komparační metody. Z tohoto důvodu bylo zmíněno a vysvětleno i hledisko tzv. „*homeward efektu*“, který je nežádoucím důsledkem působení domácích řádů na výklad ustanovení Úmluvy, která vznikla na základě sjednocujících snah s cílem vytvořit obecný právní rámec pro závazky vyplývající z mezinárodních transakcí.

V první části se autorka zaměřila na obecné pojednání o Úmluvě, její aplikaci a její význam na poli mezinárodního obchodu. Úmluva představuje účinný nástroj používaný obchodníky z celého světa, a tak si zasluhuje naši pozornost, neboť má obrovský význam pro úpravu závazkových právních vztahů. Česká republika jako členský stát EU podléhá evropským regulacím, a tak považuje autorka za nezbytné zmínit aplikaci Úmluvy v kontextu evropského práva.

Práce se věnuje především porušení smlouvy, neboť jak je z praxe zjevné, právní otázky závazkových vztahů jsou často při uzavírání smlouvy bagatelizovány a jejich důležitost se vyjeví v mnoha případech až v případě nastalého sporu.

Dále se autorka v kapitole zabývající se praxí justičních orgánů a jejich judikaturou ve vztahu k Vídeňské úmluvě vyjádří ke kritikám aplikace Úmluvy, kdy se justiční orgány při její interpretaci často potýkají s mnoha problémy, ať již s její vlastní mezerovitou úpravou nebo takzvaným „*homeward efektem*“, a upozorní na některé další problematické aspekty znesnadňující aplikaci Úmluvy.

Tato práce poskytuje ucelený přehled nejdůležitějších rozhodnutí napříč různými státy a snaží se najít podobnosti nebo naopak odlišnosti ve výkladové, soudní a rozhodčí praxi stěžejních institutů Úmluvy.

Abstract in English language

The work aims to provide a critical view of the diversity in the interpretation of the terms of the Vienna Convention on the Contracts for the International Sales of Goods (CISG) across the different countries and their most important decisions. The main aim of the work is to facilitate an understanding of the importance of jurisprudence in relation to the CISG.

The author outlines the problematic areas of application of the CISG and describes the application of the CISG in different countries with different legal backgrounds using mainly comparative method. For this reason, it was mentioned and explained also the aspect of „*homeward effect*“ which is an undesirable consequence of the effects of domestic influence on the interpretation of the provisions of the CISG, which was based on unifying efforts in order to form a general legal framework for the obligations arising from the international transactions.

In the first part, the author focuses on the general description of the CISG, its application and its importance in international trade. The CISG is an effective tool used by traders from all over the world. The Czech Republic as an EU Member subjects to European regulations, so the author considers it necessary to mention the application of the CISG in the context of European law.

The work focuses primarily on the breach of contract and analyzes the provisions concerning the relevant rules for the breach of contract and identify all possible situations, which may occur in the practice if international sale of goods.

The chapter concerning case law in relation to CISG expresses criticisms of the application of the CISG by describing problematic situations in which the judicial authorities often face a lot of problems like so-called „*homeward effect*.“

This work provides a comprehensive overview of the most important decisions across the different countries and tries to find the similarities or the differences in the interpretations relate to the CISG.

Seznam klíčových slov

Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží, judikatura soudů ve vztahu k Vídeňské úmluvě, porušení smlouvy, práva kupujícího, interpretace

List of keywords

Vienna Convention on the Contracts for the International Sales of Goods (CISG), jurisprudence in relation to the CISG, breach of the contract, buyer's rights, interpretation